

2018 METŲ NACIONALINĖ REFORMŲ DARBOTVARKĖ

I SKYRIUS IŽANGA

1. 2018 metų nacionalinėje reformų darbotvarkėje (toliau – NRD) apibendrinamos svarbiausios vykdomos ir planuojamos vykdyti struktūrinės reformos, kuriomis siekiama įveikti didžiausius ekonomikos ir užimtumo iššūkius, kylančius Lietuvai, kaip Europos Sąjungos (toliau – ES) valstybei narei, dalyvaujant Europos ekonominės politikos koordinavimo semestre (toliau – Europos semestras). Siekdamas ekonomikos augimo ir užimtumo didėjimo, valstybės narės kasmet NRD teikia Europos Komisijai (toliau – EK).

2. Lietuvos ekonomikos augimas 2017 metais (3,8 proc.) viršijo ES vidurkį (1,4 proc.), 2018 metais planuojamas 3,2 proc. augimas. Nedarbo lygis 2017 metais sudarė 7,1 proc. ir buvo 0,8 procentinio punkto mažesnis nei ankstesniais metais.

3. NRD pateikiami Lietuvos Respublikos Vyriausybės veiksmai, kurių imtasi įgyvendinant 2017 m. liepos 11 d. Tarybos rekomendaciją Nr. 2017/C 261/14 dėl 2017 m. Lietuvos nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2017 m. Lietuvos stabilumo programos (OL 2017 C 261, p. 62):

3.1. vykdyti fiskalinę politiką pagal Stabilumo ir augimo pakto, patvirtinto 1997 m. liepos 7 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 1466/97 dėl biudžeto būklės priežiūros stiprinimo ir ekonominės politikos priežiūros bei koordinavimo (OL 2004 m. specialusis leidimas, 10 skyrius, 1 tomas, p. 84) su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2011 m. lapkričio 16 d. Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) Nr. 1175/2011 (OL 2011 L 306, p. 12); 1997 m. liepos 7 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 1467/97 dėl perviršinio deficito procedūros įgyvendinimo paspartinimo ir paaiškinimo (OL 2004 m. specialusis leidimas, 10 skyrius, 1 tomas, p. 89) su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2011 m. lapkričio 8 d. Tarybos reglamentu (ES) Nr. 1177/2011 (OL 2011 L 306, p. 33), prevencinės dalies reikalavimus: tai reiškia, kad 2018 metais tikslinga toliau laikytis vidutinio laikotarpio biudžeto tikslo, atsižvelgiant į su sisteminės pensijų reformos įgyvendinimu siejamą leistiną ribą ir į leistą laikiną nuokrypį, atitinkantį su struktūrinių reformų įgyvendinimu siejamą leistiną ribą. Gerinti mokestinių prievolių vykdymą ir plėsti mokesčių bazę – pereiti prie šaltinių, kurių apmokestinimas mažiau kenkia Lietuvos ekonomikos augimui. Imtis spręsti su pensijomis susijusią vidutinio laikotarpio fiskalinio tvarumo problemą;

3.2. taikyti veiksmingas aktyvios darbo rinkos politikos priemones, skatinti suaugusiųjų mokymąsi ir taip spręsti kvalifikuotų darbuotojų trūkumo problemą, taip pat gerinti švietimo sistemos rezultatus atlyginant už mokymo ir aukštojo švietimo kokybę. Gerinti sveikatos priežiūros sistemos rezultatus: gerinti ambulatorinę priežiūrą, tobulinti ligų prevenciją ir didinti paslaugų įperkumą. Padidinti minimalios socialinės apsaugos sistemos adekvatumą;

3.3. imtis priemonių našumui didinti: didinti viešųjų investicijų efektyvumą ir jas geriau susieti su šalies strateginiais tikslais.

4. NRD parengta atsižvelgiant į 2017 m. lapkričio 22 d. EK komunikatą COM(2017) 690 „2018 m. metinė augimo apžvalga“ (toliau – Metinė augimo apžvalga) Europos Parlamentui,

Tarybai, Europos centriniam bankui, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui, Regionų komitetui ir Europos investicijų bankui, kuriuo pradėtas 2018 metų Europos semestras, ir į visai ES ir kiekvienai valstybei narei atskirai nustatytus prioritetus – sukurti kuo daugiau darbo vietų, užtikrinti spartesnę ekonomikos augimą ir investicijas.

5. EK 2018 m. kovo 7 d. pateikė Komisijos tarnybų darbinį dokumentą Nr. SWD (2018) 213 „Šalies ataskaita. Lietuva 2018“ (toliau – Šalies ataskaita), kuris apima bendrą Lietuvos ekonominį vertinimą, 2017 metais skirtų Tarybos rekomendacijų įgyvendinimą, struktūrinių reformų vykdymą ir nacionalinių tikslų pagal 2010 m. kovo 3 d. EK komunikatą Nr. KOM(2010) 2020 „2020 m. Europa. Pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo strategija“ (toliau – strategija „Europa 2020“) įgyvendinimo pažangą. Pagal rekomendacijų įgyvendinimo vertinimą šiais metais Lietuva priskirta prie pažangesnių valstybių narių. Svarbiausi šioje ataskaitoje nurodyti Lietuvos iššūkiai: užtikrinti įtraukų augimą ir padidinti investicijas, ypač į žmogiškąjį kapitalą, našumą bei darbo jėgos pasiūlą. NRD pateikiami svarbiausi Vyriausybės veiksmai siekiant įveikti minėtus iššūkius.

6. NRD sudaro šios dalys:

6.1. Lietuvos makroekonominės perspektyvos, suderintos su Lietuvos stabilumo programos projektu (NRD II skyrius);

6.2. politikos priemonės ir vykdomos reformos, padedančios įveikti pagrindinius ekonominius iššūkius (NRD III skyrius);

6.3. informacija apie strategijos „Europa 2020“ tikslų įgyvendinimą (NRD IV skyrius);

6.4. NRD rengimo eiga, institucijų bendradarbiavimas (NRD V skyrius);

6.5. 2017–2018 metų ES Tarybos rekomendacijų Lietuvai įgyvendinimo priemonių planas (NRD priedas).

II SKYRIUS MAKROEKONOMINĖS PERSPEKTYVOS

7. Lietuvos Respublikos finansų ministerijos parengtame ekonominės raidos scenarijuje 2018–2021 metams numatoma, kad Lietuvos bendrasis vidaus produktas (toliau – BVP) vidutiniu laikotarpiu augs vidutiniškai 2,7 proc. per metus. Atsižvelgus į susiformavusias ūkio raidos tendencijas ir palankesnes išorinės aplinkos prielaidas numatoma, kad šalies BVP gali augti dar sparčiau 2018 metais – 3,2 proc., o 2019 metais – 2,8 procento.

8. Pastaraisiais metais gerėjanti namų ūkių finansinė būklė ir geri vartotojų lūkesčiai skatino namų ūkių vartojimo išlaidų augimą. 2017 metais jis siekė 3,9 procento. Darbo užmokesčiui augant sparčiau nei infliacijai, namų ūkių vartojimas ir toliau išliks gana didelis. Namų ūkių vartojimo išlaidos 2018–2021 metais augs vidutiniškai apie 3,7 proc. per metus ir svariai prisidės prie BVP augimo.

9. 2017 metai buvo investicijų proveržio metai. Išlaidos bendrojo pagrindinio kapitalo formavimui augo 7,3 procento. Vidutiniu laikotarpiu prie ekonomikos augimo prisidės toliau

didėsiantis investicijų lygis šalyje, kurį skatins poreikis modernizuoti ir efektyvinti įmonių veiklos procesus dėl augančios užsienio paklausos, aktyvesnis Europos strateginių investicijų fondo lėšų ir ES fondų investicijų panaudojimas. Bendrojo pagrindinio kapitalo formavimo išlaidos 2018–2021 metais galėtų augti apie 5,4 proc. per metus.

10. Lietuvos eksportuotojams ir toliau teks taikytis prie kintančių ekonominių aplinkybių, valdyti valiutų riziką, mažinti gamybos sąnaudas, didinti veiklos efektyvumą. Išliksianti plati eksporto įvairovė (diversifikacija) sudarys prielaidas tvariai šalies eksporto plėtrai vidutiniu laikotarpiu. Numatoma, kad 2018 metais realus prekių ir paslaugų eksportas augs 7 proc., 2019 metais – 5,7 proc., 2020 metais – 5 proc., 2021 metais – 4,7 procento.

11. Siekdamas būti konkurencingas augant darbo jėgos kainai, verslas turės didinti darbo našumą, efektyviai naudoti gamybos priemones ir darbo jėgos išteklius, investuoti į plėtrą (inovacijas ir žmogiškųjų išteklių kvalifikaciją).

12. Vidutinis mėnesinis darbo užmokestis šalyje 2017 metais išaugo 8,5 proc. (privačiame sektoriuje – 9,5 proc., viešajame sektoriuje – 6,8 proc.) – tai sparčiausias augimas nuo 2009 metų. Vidutiniu laikotarpiu darbo jėgos paklausa toliau viršys pasiūlą, todėl spaudimas kelti darbo užmokestį išliks. 2018 metais šalies vidutinio darbo užmokesčio augimo tempui (numatomas 6,6 proc. augimas) didinantį poveikį turės ir nuo 2018 m. sausio 1 d. iki 400 Eur padidinta minimali mėnesinė alga. 2019 metams numatomas 6,2 proc., 2020 ir 2021 metais po 6 proc. sieksiantis vidutinio darbo užmokesčio augimas.

13. Ekonomikai augant, nedarbo lygis toliau mažės ir 2018 metais sudarys 6,5 proc., 2019 metais – 6,1 proc., 2020 ir 2021 metais – 5,9 procento.

14. Išblėsus vienkartinį veiksnių, lėmusių vidutinės metinės infliacijos šuolį 2017 metais, poveikiui, vidutiniu laikotarpiu tikimasi nuosaikesnės kainų raidos. Įvertinus pasikeitusias prielaidas dėl naftos kainų numatoma, kad vidutinės metinės infliacijos pokytis 2018 metais sieks 2,9 proc., 2019 metais – 2,4 procento. Vėlesniais vidutinio laikotarpio metais kainų pokytis turėtų nusistovėti prie 2,5 proc. vidutiniškai per metus.

III SKYRIUS POLITIKOS PRIEMONĖS, PADEDANČIOS ĮVEIKTI PAGRINDINIUS EKONOMIKOS IŠŠŪKIUS

15. 2018 m. sausio 8 d. Ministro Pirmininko organizuotame susitikime Vyriausybė išskyrė 6 svarbiausias reformas: švietimo struktūrinė reforma, apimanti vidurinio ugdymo, profesinio mokymo ir aukštojo mokslo lygius; sveikatos reforma, apimanti visų tipų gydymo lygius, slaugą, sveikos gyvensenos skatinimo priemones; mokesčių reforma, kuria siekiama darbo jėgos apmokestinimą padaryti patrauklesnį darbo vietų kūrimui, skatinti investicijas ir verslumą; šešėlio mažinimas leisiantis pateikti priemones, kurios skatintų sąžiningą mokesčių mokėjimą; pensijų kaupiamosios dalies reforma, kuria siekiama išvengti bendro pajamų

apsaugos lygio senatvėje sumažėjimo; inovacijų srities reforma, kuri paskatintų investicijas į inovacijas, sukurtų didelį inovacijų skatinimo paketą, konsoliduotų ir sustiprintų mokslinių tyrimų sistemą.

PIRMASIS SKIRSNIS DARBO RINKOS IR ŠVIETIMO POLITIKA

16. Išankstiniais Lietuvos statistikos departamento duomenimis, vidutinis mėnesinis bruto (iki mokesčių) darbo užmokestis, įskaitant individualiąsias įmones, 2017 metais padidėjo 8,5 proc., arba 66 Eur, ir sudarė 840 Eur. Vidutinis mėnesinis neto (atskaičius mokesčius) darbo užmokestis 2017 metais sudarė 660 Eur ir per metus padidėjo 9,6 proc., arba 58 Eur. Realusis darbo užmokestis (neto darbo užmokestis atsižvelgus į vidutinį vartotojų kainų pokytį – 3,7 proc.) per metus padidėjo 5,7 procento. 2017 metais bruto darbo užmokestis sparčiau didėjo privačiame sektoriuje (9,5 proc., arba 72 Eur) ir sudarė 833 Eur, o viešajame sektoriuje padidėjo 6,8 proc., arba 54 Eur, ir sudarė 854 Eur. Biudžetinių įstaigų darbuotojų vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis 2017 metais sudarė apie 831 Eur ir per metus padidėjo 7,4 procento. Per metus bruto darbo užmokestis padidėjo visų ekonominės veiklos rūšių įmonėse, ypač didmeninės ir mažmeninės prekybos (apie 11,1 proc.) bei informacijos ir ryšių (apie 10,3 proc.).

17. Pagal Finansų ministerijos skelbiamą Ekonominės veiklos scenarijų 2018–2021 metams numatoma, kad 2018–2021 metais darbo užmokestis vidutiniškai per metus augs 6,2 procento. Darbo užmokestis sparčiausiai augs privačiame sektoriuje, ypač tose srityse, kuriose didelė darbo jėgos paklausa, o darbo užmokestis mažiausias.

18. Nuo 2017 m. liepos 1 d. įsigaliojo Lietuvos Respublikos darbo kodeksas, kurio tikslas yra lankstesnis darbo santykių reguliavimas, siekiant paskatinti darbdavius kurti naujas kokybiškas darbo vietas, kartu užtikrinant darbo santykių saugumą darbuotojams. Darbo kodekse įvesta daugiau naujų darbo sutarčių rūšių, sudaromos lankstesnio darbo laiko reguliavimo galimybės, sutrumpinami įspėjimo terminai atleidžiant darbuotojus iš darbo ir mažinamos išėtinės išmokos, dalies išėtinių išmokų mokėjimą perkeliant į Ilgalaikio darbo išmokų fondą, sudarytos galimybės terminuotas darbo sutartis sudaryti nuolatinio pobūdžio darbams. Įtvirtintos naujos nuostatos, sudarančios mokymosi visą gyvenimą galimybes, užtikrinančios šeimos ir darbo gyvenimo pusiausvyrą, nediskriminavimą darbe, asmens duomenų apsaugą. Vienas iš veiksmų, nulėmusių minimalų darbo užmokestį gaunančių darbuotojų skaičiaus mažėjimą, yra tai, kad naujajame Darbo kodekso 141 straipsnyje įtvirtinta, kad minimalusis darbo užmokestis gali būti mokamas tik už nekvalifikuotą darbą. Darbuotojams, kurie dirbo kvalifikuotą darbą ir gavo minimalųjį darbo užmokestį iki 2017 m. liepos 1 d., po 2017 m. liepos 1 d. darbo

užmokestis yra didinamas. 2017 metų liepos mėn. minimalią mėnesinę algą gavo beveik 23 proc. (t. y. 62 tūkstančiais) mažiau darbuotojų, palyginti su tuo pačiu laikotarpiu 2016 metais, 2017 m. liepos mėn., palyginti su 2017 m. gruodžio mėn., – 13 procentų mažiau, t. y. beveik 27 tūkst. darbuotojų.

Darbo rinka

19. Pagal Užimtumo didinimo 2014–2020 metų programos įgyvendinimo tarpinstitucinį veiklos planą, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. vasario 26 d. nutarimu Nr. 204 „Dėl Užimtumo didinimo 2014–2020 metų programos įgyvendinimo tarpinstitucinio veiklos plano patvirtinimo“, numatytos priemonės, skirtos sunkumus darbo rinkoje patiriantiems asmenims integruoti į darbo rinką: parama pradedantiems verslą, aukščiausio nedarbo lygio teritorijose įgyvendinami iš dalies finansuojami verslo investiciniai projektai, steigiamos naujos darbo vietos bedarbiams, kompensuojama dalis darbo užmokesčio, siekiant įdarbinti su sunkumais darbo rinkoje susiduriančius asmenis, remiamas socialiai pažeidžiamų asmenų įdarbinimas socialinėse įmonėse.

20. Lietuvos darbo birža prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Darbo birža) Europos socialinio fondo lėšomis įgyvendins projektus, skirtus jaunimo, nekvalifikuotų asmenų, ilgalaikių bedarbių, vyresnio amžiaus (54+), neįgaliųjų integracijos į darbo rinką galimybėms didinti. Įgyvendinant Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšomis finansuojamą projektą „TAPK – Tavo ateities perspektyvų kūrimas“ 2018–2020 metais bus sudarytos galimybės net 23,5 tūkst. Darbo biržos klientų – ilgalaikių bedarbių, ieškančių darbo vienus metus ar ilgiau, nekvalifikuotų asmenų ir neįgaliųjų įgyti kvalifikaciją ir įsidarbinti pagal įgytą profesiją, taip pat bus sudaryta galimybė, jeigu tai yra būtina, darbdaviams, įdarbinantiems darbo biržos klientus, pasinaudoti subsidijavimo priemone. Numatoma, kad 12,2 tūkst. nedirbančių gyventojų dalyvaus profesiniame mokyme, kur įgis arba patobulins turimą kvalifikaciją / kompetenciją, kad atitiktų laisvų darbo vietų reikalavimus. Praktikos pagal pameistrystės sutartis galės įgyti 0,6 tūkst. asmenų, profesinių įgūdžių stažuotėse – 1,4 tūkst. asmenų. Galimybė dalyvauti neformaliojo švietimo ir savišvietos būdu įgytų kompetencijų pripažinimo veikloje bus suteikta 1,4 tūkst. darbo ieškančių žmonių. Darbo įgūdžius pagal turimą ar įgytą profesiją bus siūloma įgyti 2,7 tūkst. asmenų, 7,7 tūkst. asmenų dalyvaus įdarbinimo subsidijuojant priemoneje, kad greičiau galėtų sugrįžti į atvirą darbo rinką. Naujovė – per 1 tūkst. ilgalaikių bedarbių, nekvalifikuotų ir neįgaliųjų asmenų, dalyvaujančių minėtose priemonėse, judumui skatinti, bus kompensuojamos kelionės išlaidos į darbą ir atgal.

21. Darbo birža vyresnio amžiaus asmenims padeda sugrįžti į darbo rinką, pasiūlydama jiems persikvalifikuoti įgyjant paklausią darbo rinkoje profesiją arba įsidarbinant suteikti darbo užmokesčio subsidiją būsimam darbdaviui. Įgyvendinant Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšomis finansuojamą projektą „Pasinaudok galimybe“, skirtą vyresniems kaip 54 m. Darbo biržos klientams, planuojama kad 2018–2020 metais 4,0 tūkst. Darbo biržos klientų, vyresnių kaip 54 m., galės įgyti paklausią rinkoje profesiją ar darbo įgūdžių konkrečiose darbo vietose.

22. Iki 2018 m. IV ketv. planuojama parengti savivaldybių administracijų, organizuojančių ir teikiančių piniginę socialinę paramą ir socialines paslaugas, rengiančių ir įgyvendinančių užimtumo didinimo programas, ir teritorinių darbo biržų, įgyvendinančių aktyvios darbo rinkos politikos priemones, bendradarbiavimo ir kompleksiskai teikiamos pagalbos modelį ir jo įgyvendinimo veiksmų planą. Šiuo modeliu bus derinamas užimtumo skatinimas ir motyvavimo paslaugos nedirbantiems ir socialinę paramą gaunantiems asmenims.

23. 2018 metais bus tęsiamas Darbo biržos ir teritorinių darbo biržų veiklos optimizavimas atsisakant perteklinių valdymo grandžių, perskirstant žmogiškuosius išteklius ir juos kuo labiau nukreipiant tiesioginiam darbui su klientais. Nuo 2018 m. spalio 1 d. įvyks Darbo biržos struktūriniai pokyčiai ir užimtumo rėmimo politiką įgyvendins Užimtumo tarnyba prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos. Įvykdžius struktūrinius pokyčius vienam darbuotojui tenkantis darbo su klientais krūvis sumažėtų iki 275 klientų (dabar 405).

24. Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2018 m. balandžio 18 d. priėmė Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos parengtą Demografijos, migracijos ir integracijos politikos 2018–2030 metų strategijos projektą (toliau – Strategija), kuris pateiktas svarstyti Lietuvos Respublikos Seimui (toliau – Seimas). Projekto tikslas – sistemiškai spręsti šalies demografinius iššūkius, didinti gimstamumą, mažinti emigraciją, skatinti grįžtamąją migraciją ir gerinti vyresnio amžiaus žmonių gyvenimo kokybę. Strategijoje atlikta esamos padėties analizė ir įvardytos pagrindinės problemos: gyventojų skaičiaus mažėjimas, gyventojų amžiaus struktūros pokyčiai, mažėjant vaikų ir daugėjant vyresnio amžiaus asmenų. Atsižvelgiant į esamą padėtį, Strategijoje nustatytas pagrindinis tikslas – užtikrinti teigiamą gyventojų skaičiaus pokytį ir proporcingą gyventojų amžiaus struktūrą, kiti tikslai: kurti šeimai palankią aplinką, užtikrinti valstybės poreikius atitinkantį migracijos srautų valdymą, suteikti galimybių vyresnio amžiaus asmenims integruotis į visuomenę, taip pat numatyti uždaviniai šiems tikslams pasiekti. Lietuvos Respublikos Seimui patvirtinus Strategiją Vyriausybė yra numačiusi parengti jos įgyvendinimo veiksmų planą. Lietuvos Respublikos Vyriausybės

tinklalapyje <http://epilietis.lrv.lt/> yra paskelbtos viešosios konsultacijos dėl pasiūlymų Strategijos įgyvendinimo veiksmų plano projektui, kurias numatyta vykdyti iki 2018 m. gegužės 24 dienos.

Švietimo ir mokslo kokybės gerinimas

25. Siekiant užtikrinti bendrojo ugdymo finansavimo metodikos visoje šalyje įdiegimą, Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2017 m. rugsėjo 15 d. įsakymu Nr. V-688 „Dėl darbo grupės pasirengimui įgyvendinti ikimokyklinio, priešmokyklinio ir bendrojo ugdymo finansavimo pertvarkai, sudarymo“ sudaryta darbo grupė, iki 2018 metų spalio mėn. turinti parengti ikimokyklinio, priešmokyklinio ir bendrojo ugdymo finansavimo pertvarką.

26. Pagal tarptautinę statistiką Lietuva yra viena iš mažiausių darbo užmokestį mokytojams mokančių šalių. Daugiau nei pusės mokytojų atlyginimai svyruoja nuo 400 iki 800 Eur ir tik apie trečdalis mokytojų atlyginimas siekia bent 1000 Eur. Siekiant palankesnių mokytojų darbo apmokėjimo sąlygų, numatoma, kad nuo 2018 m. rugsėjo 1 d. visoje Lietuvoje bus taikoma nauja etatinio apmokėjimo tvarka. Taip pat bus siekiama optimizuoti neefektyviai išnaudojamą švietimo infrastruktūrą ir sutaupytas lėšas nukreipti ugdymo reikmėms.

27. Lietuvos tyrėjų vidutinis atlyginimas yra net 4 kartus mažesnis negu ES vidurkis. 2017 metais pirmą kartą nuo 2008 metų padidinti tyrėjų atlyginimai – skirta 3,1 mln. Eur papildoma suma. Per 2018 metus bus siekiama 20 proc. didinti bazinį mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros (toliau – MTEP) finansavimą.

28. Švietimo ir mokslo ministro 2017 m. liepos 24 d. įsakymu Nr. V-595 „Dėl darbo grupės sudarymo“ sudaryta darbo grupė parengė siūlymus dėl studijų finansavimo metodikos keitimo. 2018 metais numatyta įgyvendinti valstybės finansuojamą nemokamo aukštojo mokslo bakalauro studijų principą. Švietimo ir mokslo ministro 2018 m. balandžio 13 d. įsakymu Nr. V-364 „Dėl preliminaraus valstybės finansuojamų pirmosios pakopos ir vientisųjų studijų vietų, į kurias 2018 metais priimami studentai, skaičiaus, studijų stipendijų skaičiaus ir skiriamo valstybės finansavimo“ patvirtintas preliminarus studijų vietų skaičius, leisiantis užtikrinti valstybei svarbiose srityse nemokamas studijas.

29. Siekiant sudaryti palankias sąlygas kokybiškam profesiniam mokymui, atsižvelgiant į darbo rinkos poreikius, numatoma profesinio mokymo finansavimo peržiūra, iki 2018 metų pabaigos numatomas naujos finansavimo tvarkos parengimas.

30. Seimas 2017 m. gruodžio 19 d. priėmė 1991 m. birželio 25 d. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo Nr. I-1489 8, 9 ir 47 straipsnių pakeitimo įstatymą (įsigaliojo 2018 m. vasario 1 d.). Jame numatyta galimybė nuo 2018 metų rugsėjo mėnesio anksčiau pradėti priešmokyklinį institucinį ugdymą (nuo 5 metų) bei atitinkamai pradinį ugdymą (nuo 6 metų).

31. Siekiant gerinti ugdymo kokybę, stiprinti mokinių gebėjimus, nuo 2017 metų rugsėjo mėnesio įteisinta ilgesnė ugdymo proceso trukmė – 1–11 klasėse 2017/2018 m. ugdymo dienų skaičius ilgėja 10 dienų, 2018/2019 m. – 5 dienomis. 2018 metais ketinama atnaujinti bendrojo ugdymo programas, parengti ir pradėti diegti visos dienos mokyklos modelį. Siekiant pagerinti vaikų skaitmeninius įgūdžius, 10 mokyklų pradedamas įgyvendinti bandomasis informatikos gebėjimų ugdymo projektas pradinėse klasėse.

32. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro, Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2017 m. rugpjūčio 28 d. bendru įsakymu Nr. V-651/A1-455/V-1004 „Dėl koordinuotai teikiamų švietimo pagalbos, socialinių ir sveikatos priežiūros paslaugų tvarkos aprašo patvirtinimo“ patvirtintas koordinuotai teikiamų švietimo pagalbos, socialinių ir sveikatos priežiūros paslaugų tvarkos aprašas, kuriuo nustatoma vaikui ir šeimai teikiamų paslaugų ir pagalbos veiksmų seka ir tvarka, įsteigta tarpinstitucinio bendradarbiavimo koordinatoriaus pareigybė savivaldybėse.

33. Siekiant skatinti smurto, patyčių prevencijos programų ir į bendrąjį ugdymo turinį integruotų socialinių emocinių kompetencijų ugdymo įdiegimą, pradėtas 8 prevencinių programų diegimas 265 mokyklose.

34. Siekiant didinti neformaliojo švietimo plėtrą, įvairovę, prieinamumą ir gerinti kokybę, numatyta peržiūrėti ir didinti neformaliojo švietimo finansavimą, mažinant neformalaus švietimo galimybių skirtumus tarp miesto ir kaimo. 2018 metais numatyta patvirtinti neformaliojo vaikų švietimo ir jo tiekėjų veiklos kokybės užtikrinimo modelį.

35. Numatyta sukurti ir įdiegti pedagogų rengimo bei kvalifikacijos tobulinimo sistemą. 2018 metais numatyta patvirtinti kvalifikacijos tobulinimo prioritetus, parengti mokytojų ir pagalbos mokiniui specialistų (išskyrus psichologus) veiklos vertinimo modelio projektą. Siekiant įgyvendinti esminius naujos pedagogų rengimo sistemos pokyčius, 2018 m. III ketv. planuojama pradėti priėmimą į 3 nacionalinius pedagogų rengimo centrus Vilniuje, Kaune ir Šiauliuose.

36. Siekiant didesnės švietimo sistemos atitikties darbo rinkos poreikiams, vykdomas EK finansuojamas projektas, įgyvendinant ES suaugusiųjų švietimo iniciatyvą dėl nacionalinio koordinavimo „Suaugusiųjų švietimo veiksmų plano nacionalinis koordinavimas“. Lietuvos regionuose bus tobulinama suaugusiųjų švietimo koordinatorių kvalifikacija. Bus siekiama sustiprinti suaugusiųjų švietimą vietos lygmeniu, atsižvelgiant į darbo rinkos ir vietos gyventojų poreikius, siekiant besimokančių asmenų skaičiaus didėjimo ir plėtojant mokymosi paslaugų savivaldybėse prieinamumą ir pasiūlą suaugusiesiems.

37. Atsižvelgiant į EBPO atliekamo suaugusiųjų įgūdžių tyrimo (PIAAC) duomenis, bus tęsiamas mokymų ciklas regionuose, įtraukiant koordinatorius. Numatoma atnaujinti Suaugusiųjų mokymosi informacinę sistemą (SMIS) ir skelbti joje gerosios regionų patirties pavyzdžius.

38. Siekiant skatinti suaugusiųjų mokymąsi per plečiamas suaugusiųjų neformaliojo švietimo paslaugas, 2017 metais Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centro organizuotas konkursas neformaliosioms suaugusiųjų švietimo programoms 2017 metais finansuoti. 2018 metais taip pat planuojama skelbti neformaliojo suaugusiųjų švietimo programų konkursą, numatyta skirti suma – 145 tūkst. Eur.

39. Siekiant plėtoti modernią profesinio mokymo sistemą, švietimo ir mokslo ministro 2017 m. birželio 28 d. įsakymu Nr. V-536 „Dėl Mokymosi visą gyvenimą plėtros 2017–2020 metų veiksmų plano patvirtinimo“ patvirtintas Mokymosi visą gyvenimą plėtros 2017–2020 metų veiksmų planas, pirmą kartą atlikta profesinio mokymo būklės apžvalga, sukurta elektroninė centralizuota priėmimo į profesinį mokymą sistema, pradėtas 6 standartų rengimas. 2017 metų pabaigoje sudarytos sutartys su modulinį profesinio mokymo programų rengėjais. Pradėtas rengti sektorinių praktinio mokymo ir pameistrystės stiprinimo veiksmų planas.

40. Įgyvendinant 2017 m. gruodžio 14 d. Seimo priimtą Lietuvos Respublikos Profesinio mokymo įstatymo Nr. VIII-450 pakeitimo įstatymą Nr. XIII-888, 2018 metais numatyta parengti Profesinio orientavimo teikimo tvarką. Taip pat numatyta parengti trumpųjų profesinių studijų įteisinimo tvarką.

41. Švietimo ir mokslo ministro 2017 m. liepos 20 d. įsakymu Nr. V-586 „Dėl darbo grupės sudarymo“ sudaryta darbo grupė, turinti parengti pasiūlymus dėl naujos priėmimo į menų studijas tvarkos ir pasiūlymus dėl menų specialistų regionams rengimo. Taip pat numatyta atnaujinti studentų priėmimo į aukštąsias mokyklas tvarką.

42. Numatyta įteisinti jungtinių mokyklų tinklą, patvirtinti profesinio mokymo tinklo pertvarkos planą bei optimizuoti mokslo ir studijų institucijų tinklą. Seimas 2017 m. birželio 29 d. nutarimu Nr. XIII-533 „Dėl Valstybinių universitetų tinklo optimizavimo plano patvirtinimo“ patvirtino Valstybinių universitetų tinklo optimizavimo planą. Įgyvendinant Seimo nutarimą, Vyriausybės 2017 m. lapkričio 22 d. nutarimu Nr. 947 „Dėl Valstybinių universitetų tinklo optimizavimo plano įgyvendinimo priemonių patvirtinimo“, patvirtintos Valstybinių universitetų tinklo optimizavimo plano įgyvendinimo priemonės ir numatyta finansinė parama iš valstybės biudžeto ir ES struktūrinių fondų 2014–2020 metų periodo ir bendrojo finansavimo lėšų. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos (toliau – Švietimo ir mokslo ministerija)

siūlymu pertvarkoje dalyvaujantys universitetai parengė ir pateikė jų pertvarkos 2017–2020 metų veiksmų planus.

43. Parengtas Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m. gruodžio 23 d. nutarimo Nr. 1801 „Dėl Socialinių stipendijų aukštųjų mokyklų studentams skyrimo ir administravimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“ projektas, kuriuo siekiama didinti studijų prieinamumą ir skatinti studentus iš nepasiturinčių šeimų, našlaičius ir studentus, turinčius negalią.

44. Švietimo ir mokslo ministro 2017 m. kovo 8 d. įsakymu Nr. V-149 „Dėl Mokslo doktorantūros nuostatų patvirtinimo“ patvirtinti Mokslo doktorantūros nuostatai. Švietimo ir mokslo ministro 2017 m. vasario 8 d. įsakymu Nr. V-69 „Dėl Meno doktorantūros nuostatų patvirtinimo“ patvirtinti Meno doktorantūros nuostatai. Nuodugniau sureguliuotas užsienio mokslo ir studijų institucijų dalyvavimas doktorantūros procesuose Lietuvoje reikalaujant iš jų realaus indėlio. Padidinti tarptautinių straipsnių reikalavimai disertacijoms.

45. 2018 metais numatyta sukurti ir pradėti diegti Lietuvos piliečių studijų stipriausiose pasaulio aukštosiose mokyklose finansavimo modelį, paremtą įsipareigojimu apibrėžtą laiką dirbti Lietuvai.

46. Įgyvendinant 2017 m. gruodžio 14 d. Seimo priimto Lietuvos Respublikos Profesinio mokymo įstatymo Nr. VIII-450 pakeitimo įstatymo Nr. XIII-888 nuostatas, kuriomis Mokslo ir studijų stebėsenos ir analizės centras (toliau – MOSTA) įgaliotas atlikti kvalifikacijų poreikio prognozę, 2018 metais numatoma pradėti kvalifikacijų poreikio prognozavimo priemonės atnaujinimo, panaudojant Nacionalinės žmogiškųjų išteklių stebėsenos duomenis, veiklą.

ANTRASIS SKIRSNIS SOCIALINĖ IR SVEIKATOS POLITIKA

Skurdo, socialinės atskirties ir pajamų nelygybės mažinimas

47. Nuo 2018 m. sausio 1 d. padidėjo valstybės remiamų pajamų dydis nuo 102 iki 122 Eur; minimali mėnesinė alga – nuo 380 iki 400 Eur, minimalusis valandinis atlygis – iki 2,45 Eur; nustatytas naujas bazinės pensijos dydis – 152 Eur 92 centai – 17,7 proc. daugiau, palyginti su 2017 metų gruodžio mėn.; padidėjo minimali mėnesinė motinystės, tėvystės ir vaiko priežiūros išmoka, ji negalės būti mažesnė nei 228 Eur; nustatytas naujas biudžetinių įstaigų darbuotojų pareiginės algos (atlyginimo) bazinis dydis – ji didinama 2 Eur iki 132,5 Eur.

48. Nuo 2018 m. sausio 1 d. įsigaliojo 2008 m. liepos 15 d. Lietuvos Respublikos minimaliojo darbo užmokesčio dydžių, socialinės apsaugos išmokų ir bazinio bausmių ir nuobaudų dydžio indeksavimo įstatymo Nr. X-1710 pakeitimo įstatymas, kuriuo įtvirtintas

naujas socialinės apsaugos išmokų atskaitos rodiklis – minimalių vartojimo poreikių dydis (toliau – MVPD) ir galiojančių socialinės apsaugos išmokų atskaitos rodiklių – bazinės socialinės išmokos, šalpos pensijų bazės, tikslinių kompensacijų bazės, valstybės remiamų pajamų susiejimas su šiuo dydžiu. Įstatyme nustatyta, kad nuo 2019 metų bazinė socialinė išmoka negali sudaryti mažiau nei 16 proc., šalpos pensijų bazė negali sudaryti mažiau nei 54 proc., tikslinių kompensacijų bazė negali sudaryti mažiau nei 47 proc., valstybės remiamos pajamos negali sudaryti mažiau nei 50 proc. praėjusių metų MVPD. Tai reiškia, kad kiekvienais metais bus apskaičiuojamas MVPD ir priklausomai nuo didėjančios metinės infliacijos, maisto ir ne maisto prekių bei paslaugų kainų didės minėti socialinės paramos dydžiai.

49. Nuo 2018 m. sausio 1 d. įsigaliojo 1994 m. lapkričio 3 d. Lietuvos Respublikos išmokų vaikams įstatymo Nr. I-621 nauja redakcija. Minėto įstatymo naujos redakcijos nuostatuose įteisintas išmokos vaikui (vaiko pinigų) mokėjimas visiems vaikams – 30 Eur nuo gimimo iki 18 metų ir vyresniems, jei mokosi pagal bendrojo ugdymo programą, bet ne ilgiau iki jiems sukaks 21 metai, kaip universali išmoka. Šeimos, kurios augina ir (ar) globoja 1 arba 2 vaikus, turės teisę gauti papildomai išmoką vaikui, jeigu šeimos pajamos vienam asmeniui per mėnesį yra mažesnės negu 1,5 valstybės remiamų pajamų dydžio (nuo 2018 metų – mažesnės negu 183 Eur): vaikui nuo gimimo dienos iki 2 metų – 28,5 Eur, nuo 2 iki 18 metų ir vyresniems, jei mokosi pagal bendrojo ugdymo programą, bet ne ilgiau iki jiems sueis 21 metai – 15,2 Eur. Papildomai išmoka vaikui šeimoms, auginančioms ir (ar) globojančioms tris ar daugiau vaikų, mokama nevertinant šeimos gaunamų pajamų. Prognozuojama, kad 2018 metais išmoką vaikui papildomai gaus apie 410,0 tūkst. vaikų (iš viso 530,8 tūkst. vaikų), skurdo rizikos lygis vaikų nuo gimimo iki 18 metų amžiaus grupėje sumažės apie 2,7 procentinio punkto (nuo 25,6 iki 22,9 procento).

50. Atsižvelgiant į pinigines socialinės paramos teisinio reguliavimo įgyvendinimo stebėsenos rezultatus, siekiant didinti pinigines socialinės paramos teikimo aprėptį ir adekvatumą, užtikrinti didesnę finansinę paramą šeimoms, auginančioms vaikus, ir motyvuoti darbingo amžiaus darbingus paramos gavėjus aktyviai integruotis į darbo rinką, buvo pakeistas 2003 m. liepos 1 d. Lietuvos Respublikos pinigines socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatymas Nr. IX-1675. Nuo 2018 m. sausio 1 d. nustatyta, kad, skiriant pinigine socialinę paramą, vaikus auginančios šeimos gaus didesnę socialinę pašalpą bei būsto šildymo, karšto ir geriamojo vandens išlaidų kompensacijas, nes išmoka vaikui („vaiko pinigai“), mokama pagal Lietuvos Respublikos išmokų vaikams įstatymą, neįskaitoma į šeimos pajamas; nustatytas toleruotinas pajamų lygis – į šeimos (asmens) pajamas neįskaitoma dalis su darbo santykiais susijusių pajamų (priklausomai nuo šeimos sudėties ir vaikų skaičiaus šeimoje nuo 15 iki 35

proc.). Siekiant, kad piniginė socialinė parama būtų veiksmingesnė, išplėstas papildomos socialinės paramos rūšių sąrašas naujomis formomis, numatant teisinį pagrindą savivaldybėms skirti ne tik vienkartinę pašalpą, bet ir tikslinę, periodinę bei sąlyginę pašalpas. Minėti pakeitimai ypač palies dirbančias ir vaikus auginančias šeimas – padidės piniginės socialinės paramos dydis (prognozuojama, kad 2018 metais socialinės pašalpos dydis vienam asmeniui per mėnesį išaugs apie 22 proc. (nuo 65,5 iki 80 Eur) ir išaugs realios nepasiturinčių šeimų pajamos (dėl dalies darbo pajamų ir išmokos vaikui neįskaitymo į šeimos pajamas). Piniginę socialinę paramą papildomai gaus apie 20 tūkst. Lietuvos gyventojų.

51. Keičiant 1994 m. liepos 18 d. Lietuvos Respublikos socialinio draudimo pensijų įstatymą Nr. I-549, pertvarkoma socialinio draudimo pensijų sistema. 2018 m. sausio 1 d. įsigaliojo minėto įstatymo pakeitimai: keičiama socialinio draudimo pensijų apskaičiavimo tvarka, ji tampa aiškesnė ir skaidresnė, pensijų dydžiai labiau susiejami su mokėtomis pensijų draudimo įmokomis; tikimasi sudaryti sąlygas, užtikrinsiančias pensijų sistemos finansinį tvarumą ir pensijų dydžių adekvatumą. Taip pat minėto įstatymo pakeitimais nustatytas automatinis pensijų indeksavimas, pagrįstas aiškiais kriterijais. Socialinio draudimo pensijos bus automatiškai indeksuojamos kasmet pagal darbo užmokesčio fondo augimo slankųjį 7 metų vidurkį. Pagal naująją pensijų indeksavimo tvarką, nuo 2018 m. sausio 1 d. socialinio draudimo pensijos indeksuotos 6,94 procento. Pasikeitė ir netekto darbingumo pensijų apskaičiavimo tvarka: vietoj pensijų dydžių pasiskirstymo pagal 3 grupes šių pensijų dydžiai tiesiogiai susieti su asmeniui nustatytu darbingumo lygiu 5 proc. intervalu.

52. Automatinis socialinio draudimo pensijų indeksavimo mechanizmas išlaikys socialinio draudimo pensijų sistemą finansiškai tvarią vidutiniu ir ilguoju laikotarpiu. Vis dėlto vidutiniu laikotarpiu projektuojamas 0,64 proc. BVP dydžio deficitas, atsirandantis dėl šalpos išmokų ir valstybinių pensijų. Atsižvelgiant į tai, Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo plane, patvirtintame Vyriausybės 2017 m. kovo 13 d. nutarimu Nr. 167 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo plano patvirtinimo“ (toliau – Vyriausybės programos įgyvendinimo planas), numatyta sistemiškai įvertinti valstybinių pensijų sistemą ir pateikti siūlymus dėl jos tobulinimo. Naudojantis EK technine parama struktūrinėms reformoms vykdyti, 2018 m. II ketv. atliekamas valstybinių pensijų sistemos finansinių įsipareigojimų vertinimas.

53. Nuo 2018 m. sausio 1 d. Finansų ministerija perėmė visas Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto turimas skolas. Tai įtvirtinta Lietuvos Respublikos 2018 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatyme. Šis perėmimas nepakeis konsoliduoto valstybės skolos dydžio. Pastaraisiais metais Valstybinio

socialinio draudimo fondo biudžetas buvo subalansuotas. Skolos perkėlimas į valstybės biudžetą leis aiškiau matyti finansų srautus, lengviau planuoti įmokų ir išmokų pokyčius. Taip pat sumažės finansų administravimo sąnaudos ir fondas sutaupys daugiau nei 100 mln. Eur per metus, kuriuos sudarė palūkanos. Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto skola 2017 metų pabaigoje siekė 3,7 mlrd. Eur – ją sudarė 3,682 mlrd. Eur paskola ir 3 mln. Eur palūkanų.

54. 2018 metais Vyriausybės nustatytos mokesčių reformos, kuria siekiama darbo jėgos apmokestinimą padaryti patrauklesnį darbo vietų kūrimui, kontekste toliau svarstomas klausimas dėl maksimalių pajamų, nuo kurių nebūtų skaičiuojamos socialinio draudimo įmokos – aptariama kam ir kokiomis sąlygomis galėtų būti nustatytos socialinio draudimo įmokų „lubos“.

55. Bus plečiamas socialinio būsto fondas – nuomojamas rinkoje esantis būstas, diegiamos paskatos nuomotojams, o visiems asmenims ir šeimoms, turintiems teisę į paramą būstui išsinuomoti, sudaromos sąlygos gauti būsto nuomos mokesčio dalies kompensaciją.

Sveikatos apsauga

56. Siekiant ilginti sveiko gyvenimo metus, būtina aktyviai skatinti sveiką gyvenseną, formuojant įgūdžius nuo gimimo, gerinti visuomenės psichikos sveikatą, mažinti psichoaktyvių medžiagų vartojimą:

56.1. nuo 2018 m. sausio 1 d. sugriežtinti alkoholio pardavimo ir jo reklamos reikalavimai – nustatyta, kad asmenys iki 20 metų negali įsigyti, turėti ir vartoti alkoholinių gėrimų, taip pat sutrumpintas alkoholinių gėrimų pardavimo laikas ir uždrausta visų rūšių alkoholio reklama. 2018–2019 metais bus toliau vykdoma aktyvi psichoaktyvių medžiagų vartojimo prevencija. Planuojama, kad alkoholio suvartojimas vienam šalies gyventojui, vyresniam nei 15 metų, per metus, litrais absoliutaus alkoholio sumažės nuo 17,8 (2014 metais) iki 12,4 (2020 metais);

56.2. gerinamas visuomenės sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumas ir kokybė, 2018 metais ypatingas dėmesys skiriamas mokinių sveikatai stiprinti. Planuojama, kad mokyklinio amžiaus vaikų, kurie valgo daržoves, dalis nuo 36,5 proc. (2016 metais) padidės iki 45 proc. (2020 metais), o mokyklinio amžiaus vaikų, kurie kasdien, ne pamokų metu, sportuoja apie 60 minučių ir ilgiau, dalis nuo 9,7 proc. 2016 metais kasmet didės 0,5 proc. ir 2020 metais sieks ne mažiau kaip 11,7 procentų;

56.3. gerinant visuomenės psichikos sveikatą, 2018 m. bus siekiama sumažinti savižudybių skaičių, kuriant ankstyvos galimų savižudybių atpažinimo ir kompleksinės pagalbos suteikimo sistemą, diegiant inovatyvias psichikos sveikatai stiprinti skirtas prevencijos priemones. Planuojama, kad mirtingumas dėl savižudybių (mirtingumo rodiklis 100 tūkst.

gyventojų) sumažės nuo 30,8 (2015 metais) iki 19,5 (2020 metais). Preliminariais duomenimis, 2017 metais šio rodiklio reikšmė yra 26,7;

56.4. plečiant sveikos gyvensenos pasiūlą, 2018–2020 metais bus atliekami moksliniai tyrimai, skirti įrodyti kurortologinių gamtinių veiksnių efektyvumą. Tai sustiprins kurortinių veiksnių taikymą rehabilitacijos ir sveikatinimo procesuose.

57. Siekiant gerinti asmens sveikatos priežiūros paslaugų kokybę, saugumą ir prieinamumą, toliau vykdomas sveikatos priežiūros įstaigų tinklo konsolidavimas:

57.1. Lietuvoje veikę penki atskiri priklausomybės ligų centrai nuo 2017 m. lapkričio 1 d. pradėjo dirbti kaip viena įstaiga – Respublikinis priklausomybės ligų centras. Tai leis optimizuoti biudžetinių įstaigų, veikiančių asmens sveikatos priežiūros srityje, valdymą, gerinti asmens sveikatos priežiūros srityje teikiamų priklausomybės ligų prevencijos, gydymo paslaugų prieinamumą visiems gyventojams ir šių paslaugų kokybę;

57.2. 2016–2017 metais vykdytas Ketvirtasis sveikatos sistemos plėtros ir ligoninių tinklo konsolidavimo planas, patvirtintas Vyriausybės 2015 m. gruodžio 9 d. nutarimu Nr. 1290 „Dėl Ketvirtojo sveikatos sistemos plėtros ir ligoninių tinklo konsolidavimo etapo plano patvirtinimo“. Galutiniai plano įgyvendinimo rezultatai bus 2018 m. II ketv., bet jau dabar palyginus 2014 metų devynių mėnesių rodiklius su 2017 metų devynių mėnesių rodikliais, matomas ambulatorinių paslaugų skaičiaus padidėjimas 3,32 procento. 2017 metais, pagal preliminarius duomenis, aktyvaus gydymo lovų skaičius 100 tūkst. gyventojų buvo 468,3, palyginti su 483,9 100 tūkst. gyventojų 2016 metais;

57.3. vykdoma sudėtingų asmens sveikatos priežiūros paslaugų centrų (ligų klasterių) plėtra. 2015–2017 metų laikotarpiu stebima mirtingumo per 30 dienų po hospitalizacijos rodiklio mažėjimo tendencija;

57.4. Vyriausybė tęsia darbus, susijusius su ligoninių tinklo pertvarka. Iki 2019 m. IV ketv. numatomas ligoninių priėmimo skubios pagalbos skyrių tinklo ir infrastruktūros modernizavimas, perteklinės infrastruktūros atsisakymas, antrinio lygio stacionarinių paslaugų regioninio planavimo ir valdymo modelio sukūrimas ir įdiegimas, vykdamas antrinio lygio sveikatos paslaugų teikimo pertvarką;

57.5. vyksta šeimos medicinos paslaugų plėtra, šeimos gydytojams ir slaugytojoms nebūdingų funkcijų perdavimas ne medicinos personalui, administracinės naštos mažinimas (vaistų pratęsimas telefonu, perteklinių siuntimų pas specialistus mažinimas). Slaugytojų savarankiškumo didinimas. Mažinant šeimos gydytojo aptarnaujamų gyventojų skaičių ir didinant šeimos gydytojo komandą, numatoma 2019 metais dvigubai sutrumpinti patekimo pas šeimos gydytoją laiką – nuo 15 dienų iki 7 dienų.

58. Siekiant sumažinti gyventojų išlaidas vaistams ir pagerinti vaistų prieinamumą:

58.1. Vyriausybės 2018 m. sausio 17 d. nutarimu Nr. 59 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. rugsėjo 13 d. nutarimo Nr. 994 „Dėl ambulatoriniam gydymui skiriamų vaistinių preparatų ir medicinos pagalbos priemonių, kurių įsigijimo išlaidos kompensuojamos iš privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto lėšų, bazinių kainų apskaičiavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“ patvirtinti Ambulatoriniam gydymui skiriamų vaistinių preparatų ir medicinos pagalbos priemonių bazinių kainų ir paciento priemokų už juos apskaičiavimo tvarkos aprašo pakeitimai. Nuo 2017 m. liepos 1 d. pradėjus taikyti minėtus pakeitimus (pagal juos parengus Kompensuojamųjų vaistinių preparatų kainyną), bus siekiama keisti dabar galiojančią kompensuojamųjų vaistų kainodaros sistemą, skatinant konkurenciją tarp gamintojų ir nustatant didžiausias galimas paciento priemokas. Šios nuostatos įsigalios nuo 2018 m. liepos 1 d. Planuojama, kad jas įgyvendinus paciento priemokos sumažės dar 20 procentų.

58.2. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2017 m. rugpjūčio 28 d. įsakymu Nr. V-1008 „Dėl Vaistų politikos gairių patvirtinimo“ patvirtintos Vaistų politikos gairės (toliau – Vaistų politikos gairės), pagal kurias pagrindinis vaistų politikos plėtros tikslas – pridėtinę terapinę naudą turinčiais vaistais gerinti ir stiprinti žmonių sveikatą, užtikrinti geresnę vaistų prieinamumą, racionalų valstybės biudžeto ir gyventojų lėšų naudojimą. Vaistų politikos gairėse numatytoms plėtros kryptims įgyvendinti 2018 metais bus patvirtintas Vaistų politikos gairių įgyvendinimo priemonių planas;

58.3. planuojama iki 2018 m. IV ketv. parengti teisės aktų pakeitimus, kurių įgyvendinimas leistų pagerinti vaistų prieinamumą mažas pajamas gaunantiems gyventojams ir sumažintų šių gyventojų išlaidas vaistams.

TREČIASIS SKIRSNIS MOKESČIŲ IR JŲ ADMINISTRAVIMO PAKEITIMAI

59. Lietuvoje 2017 metais mokesčių sistema tobulinta ekonomikos augimui palankia kryptimi kartu siekiant ir efektyvesnio mokesčių administravimo.

60. Priimti 2002 m. liepos 2 d. Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatymo Nr. IX-1007 pakeitimai, siekiant sumažinti mažiausiai uždirbančių asmenų apmokestinimą, kuriais nuo 2018 m. sausio 1 d. padidintas mėnesio neapmokestinamasis pajamų dydis nuo 310 iki 380 Eur ir atsisakyta papildomo neapmokestinamojo pajamų dydžio, kartu pereinant prie tikslinių išmokų vaikui, kurios mokamos už visus vaikus nevertinant šeimos pajamų.

61. Siekiant tolygiau paskirstyti mokesčių naštą smulkiąjam verslui, nuo 2018 m. sausio 1 d. pakeistas individualios veiklos pajamų apmokestinimo principas – atsisakyta apmokestinimo pagal profesinės veiklos rūšis, individualios veiklos pajamoms nustatant vienodą 15 proc. tarifą, o realią apmokestinimo naštą reguliuojant taikomu progresyviu mokesčio kreditu, kurio dydis būtų apskaičiuojamas pagal nustatytas formules.

62. Siekiant papildomai skatinti produktyvias regionų plėtrą palaikančias investicijas ir verslumą, priimti 2001 m. gruodžio 20 d. Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymo Nr. IX-675 pakeitimai, kuriais nuo 2018 m. sausio 1 d. maksimaliai (sumažinant apmokestinamąjį pelną iki 100 proc.) išplėsta pelno mokesčio lengvata investuojantiems į technologinį atsinaujinimą, nustatyta papildoma lengvata į MTEP investuojančioms įmonėms (taikant sumažintą 5 proc. pelno mokesčio tarifą pajamoms iš MTEP veikloje sukurto turto), išplėsta kapitalo investicijoms taikoma lengvata ir nustatytos vienu metų pelno mokesčio „atostogos“ naujam smulkiąjam verslui. Be to, sudarytos palankesnės sąlygos alternatyviam verslo finansavimui, atleidžiant visas kolektyvinių investavimo subjektų bei rizikos ir privataus kapitalo subjektų gaunamas pajamas nuo pelno mokesčio, kartu neapmokestinant jų skirstomo pelno dalyviams – juridiniams asmenims.

63. Siekiant didesnio mokesčių sistemos pažangumo, nuo 2018 m. sausio 1 d. nustatyti progresiniai nekilnojamojo turto mokesčio tarifai fizinių asmenų nekomercinės paskirties nekilnojamajam turtui ir toliau neapmokestinant tokio turto vertės iki 0,22 mln. Eur, esamą 0,5 proc. tarifą taikant tokio turto vertės daliai, viršijančiai 0,22 mln. Eur, tačiau neviršijančiai 0,3 mln. Eur, naują 1 proc. tarifą taikant tokio turto vertės daliai, viršijančiai 0,3 mln. Eur, tačiau neviršijančiai 0,5 mln. Eur, naują 2 proc. tarifą taikant tokio turto vertės daliai, viršijančiai 0,5 mln. Eur.

64. Siekiant plėsti ekonomikos augimui mažiau palankių mokesčių bazę ir kartu mokestinėmis priemonėmis labiau prisidėti prie aplinkosauginių tikslų įgyvendinimo priimtais 2001 m. spalio 30 d. Lietuvos Respublikos akcizų įstatymo Nr. IX-569 pakeitimais nuo 2018 m. sausio 1 d. padidinti akcizų tarifai gazoliui iki 347 Eur/1000 l produkto (įskaitant gazolį, naudojamą žemės ūkiui, akvakultūros ar verslinės žvejybos vidaus vandenyse srityse, kuriam akcizų tarifas padidintas iki 56 Eur/1000 l produkto), panaikinta akcizų lengvata aplinkai žalingoms akmens anglims, koksui ir lignitui. Taip pat nuo 2018 m. sausio 1 d. padidintas akcizų tarifas rūkomajam tabakui iki 60,24 Eur už kilogramą produkto, o nuo 2018 m. kovo 1 d. padidinti akcizų tarifai cigaretėms (iki 96 Eur už 1000 cigarečių), cigarams ir cigarilėms (iki 37 Eur už kilogramą produkto).

65. Skatinant savanorišką mokesčių mokėjimą ir gerinant mokesčių surinkimą 2017 metais mokesčių mokėtojams pradėtos teikti pridėtinės vertės mokesčio (toliau – PVM) ir avansinio pelno mokesčio preliminarinių deklaracijų formavimo ir PVM sąskaitų faktūrų duomenų kryžminio sutikrinimo paslaugos. Pradėta įgyvendinti atnaujinta Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos 2017–2021 metų mokesčių mokėtojų švietimo ir sąmoningumo ugdymo strategija, patvirtinta Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko 2017 m. rugpjūčio 21 d. įsakymu Nr. V-428 „Dėl Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos 2017–2021 metų mokesčių mokėtojų švietimo ir sąmoningumo ugdymo strategijos ir šios strategijos įgyvendinimo priemonių plano patvirtinimo“. Sukurtos mokesčių ir susijusių duomenų apsikeitimo tarp ES ir ne ES valstybių IT priemonės.

66. 2018 metais numatoma tęsti darbus siekiant tobulinti ekonomikos augimui palankią mokesčių sistemą, mokesčių administravimo sistemą ir skatinti savanorišką mokesčių mokėjimą, kartu įvertinus ir Darbo grupės pasiūlymams dėl mokesčių srities reformos, sąžiningo mokesčių mokėjimo skatinimo ir šešėlinės ekonomikos mažinimui parengti, sudarytos Lietuvos Respublikos finansų ministro 2018 m. sausio 18 d. įsakymu Nr. 1K-16 „Dėl darbo grupės pasiūlymams dėl mokesčių srities reformos, sąžiningo mokesčių mokėjimo skatinimo ir šešėlinės ekonomikos mažinimui parengti sudarymo“ pateiktus pasiūlymus.

KETVIRTASIS SKIRSNIS NAŠUMO AUGIMO SKATINIMAS

67. Darbo našumo, išreikšto bendrosios pridėtinės vertės ir užimtų gyventojų arba dirbtų valandų skaičiaus santykiu, augimas 2000–2016 metais Lietuvoje siekė 4 proc. ir buvo vienas sparčiausių tarp ES valstybių. Nominalaus našumo per vieną faktiškai dirbtą valandą to meto kainomis rodiklis 2016 metais siekė 62,5 proc. visų ES valstybių vidurkio. Pirminiais 2017 metų duomenimis, Lietuvos nominalus našumas per vieną faktiškai dirbtą valandą augo sparčiausiai tarp visų ES valstybių narių ir beveik 8 kartus lenkė ES vidurkį (atitinkamai 11,0 proc. ir 1,4 proc.). Darbo našumą galima padidinti daugiau investuojant į inovacijas, MTEP, pritraukiant tiesiogines užsienio investicijas, skatinant eksportą.

68. 2017 metų pabaigoje Lietuvos Respublikos ūkio ministerijoje įkurta Lietuvos nacionalinė produktyvumo taryba (toliau – NPT), atliekanti konkurencingumo ir produktyvumo raidos bei juos skatinančių veiksnių analizę ir rengianti pasiūlymus dėl tolesnių politikų tobulinimo. Planuojama, kad iki 2018 metų pabaigos NPT parengs pirmąją metinę produktyvumo ataskaitą, kurios įžvalgomis bus pasidalyta su kitomis nacionalinėmis ir ES

valstybių narių institucijomis. Taip pat planuojama stiprinti NPT analitinius gebėjimus, plėtojant NPT bendradarbiavimą su kitų ES valstybių narių institucijomis, Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (toliau – EBPO) Globaliu produktyvumo forumu, produktyvumo analizę atliekančiais EBPO ekspertais, siekiant aktyvesnės Lietuvos ir EBPO analitinės diskusijos, Lietuvos ekspertų dalyvavimo EBPO produktyvumo renginiuose ir platesnių galimybių Lietuvos ekspertams naudotis EBPO produktyvumo statistika.

69. Siekiant didinti labai mažų, mažų ir vidutinių pramonės įmonių (toliau – MVĮ) darbo našumo augimą, MVĮ sudarytos galimybės pasinaudoti ES finansuojama priemone „Dizainas LT“, kurios remiama veikla yra netechnologinių inovacijų sukūrimo ir (ar) diegimo gamybos procesuose ir (ar) paslaugose skatinimas, pritaikant originalius gaminių arba paslaugų dizaino sprendimus. Kvietimą teikti paraiškas pagal šią priemonę planuojama skelbti 2018 m. IV ketv. (numatyta 2,9 mln. Eur).

70. Taip pat pramonės MVĮ galės pasinaudoti priemone „Regio potencialas LT“, kurios remiama veikla bus modernių technologijų diegimas, pritaikant esamus ir kuriant naujus gamybos pajėgumus naujiems ir esamiems gaminiams gaminti. Finansavimu bus skatinamos įmonių investicijos į naujų gamybos technologinių linijų įsigijimą ir įdiegimą, esamų gamybos technologinių linijų modernizavimą, įmonės vidinių inžinerinių tinklų, kurių reikia naujoms gamybos technologinėms linijoms diegti ar esamoms modernizuoti, įrengimą. Kvietimą teikti paraiškas šiai priemonei planuojama skelbti 2018 m. III ketv. (numatyta 17,8 mln. Eur).

MTEP ir inovacijų skatinimas

71. Įgyvendinant Lietuvos Respublikos Vyriausybės programą, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Seimo 2016 m. gruodžio 13 d. nutarimu Nr. XIII-82 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“, siekiama konsoliduoti fragmentuotą mokslo, technologijų ir inovacijų (toliau – MTI) sistemą: sutvarkyti teisinį reguliavimą, išgryninti už šią sritį atsakingų valstybės institucijų funkcijas ir aiškiai apibrėžti atsakomybes. 2017–2018 m. I ketv. atlikti darbai:

71.1. atnaujinta Mokslinių tyrimų, eksperimentinės plėtros ir inovacijų strateginė taryba, sudaryta Vyriausybės 2014 m. rugsėjo 10 d. nutarimu Nr. 944 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės komisijos – Mokslinių tyrimų, eksperimentinės plėtros ir inovacijų strateginės tarybos sudarymo“ (toliau – MTEPI strateginė taryba), strateginiu lygiu koordinuojanti studijų, mokslinių tyrimų, eksperimentinės plėtros ir inovacijų (toliau – MTEPI) plėtrą, taip pat vertinanti Lietuvos mokslo ir inovacijų politikos kaitos gairių, studijų, mokslo, technologijų ir inovacijų strateginių dokumentų įgyvendinimo eigą ir teikianti Vyriausybei rekomendacijas dėl jų įgyvendinimo tobulinimo. Atlikdama savo funkcijas, MTEPI strateginė taryba turi

konsultuotis su ekspertų darbo grupe, kurią sudaro 6 mokslo ir studijų institucijų asociacijų deleguoti asmenys ir 6 verslo atstovų asociacijų deleguoti asmenys. MOSTA stebi valstybės MTI politikos formavimo ir įgyvendinimo procesus, analizuoja juos ir teikia siūlymus MTEPI strateginei tarybai dėl politikos tobulinimo;

71.2. skatinant viešojo sektoriaus perkančiąsias organizacijas kurti į paklausą orientuotus inovatyvius produktus, patvirtintas 15-os valstybės projektų, kurių vertė 10,17 mln. Eur, sąrašas pagal 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos, patvirtintos Europos Komisijos 2014 m. rugsėjo 8 d. įgyvendinimo sprendimu, kuriuo patvirtinami tam tikri 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos elementai, kad, siekiant investicijų į ekonomikos augimą ir darbo vietų kūrimą tikslo, iš Europos regioninės plėtros fondo, Sanglaudos fondo, Europos socialinio fondo ir specialaus asignavimo Jaunimo užimtumo iniciatyvai būtų teikiama parama Lietuvai (apie nurodytą sprendimą Europos Komisija pranešė dokumentu Nr. C(2014)6397) (toliau – Veiksmų programa) 1 prioriteto „Mokslinių tyrimų, eksperimentinės plėtros ir inovacijų skatinimas“ priemonę Nr. 01.2.1-LVPA-V-835 „Ikiprekybiniai pirkimai LT“. Taikant šį pirkimo būdą bus sprendžiamos visuomenei aktualios problemos tokiose srityse, kaip sveikatos apsauga, energijos vartojimas ir saugus eismas;

71.3. skatinant įmones aktyviau vykdyti inovacinę veiklą ir naudotis mokslo ir verslo bendradarbiavimo teikiamomis galimybėmis, 2018 m. II ketv. planuojama skelbti kvietimą pagal Veiksmų programos 1 prioriteto „Mokslinių tyrimų, eksperimentinės plėtros ir inovacijų skatinimas“ priemonę Nr. 01.2.1-MITA-T-851 „Inočekiai“ (biudžetas 5 mln. Eur). Pagal minėtą priemonę inovaciniai čekiai bus teikiami techninių galimybių studijoms atlikti ir MTEP projektams įgyvendinti, taip pat projektams, turintiems EK suteiktą Kokybės ženklą („Seal of Excellence“) pagal Europos Sąjungos bendrosios mokslinių tyrimų ir inovacijų programos „Horizontas 2020“ (toliau – „Horizontas 2020“) priemonę „MVĮ instrumentas“, bet negavusiems paramos priemonės „MVĮ instrumentas“ 1 etapo (fazės) veikloms (techninių, komercinių galimybių įvertinimo veikloms) įgyvendinti. Planuojama tęstinė projektų atranka. Be to, siekiant paskatinti bendrus mokslo ir verslo MTEP projektus, kurie kuria didesnę pridėtinę vertę turinčius produktus, 2018 m. II ketv. planuojama skelbti kvietimą pagal Veiksmų programos 1 prioriteto „Mokslinių tyrimų, eksperimentinės plėtros ir inovacijų skatinimas“ priemonę Nr. 01.2.1-LVPA-K-855 „Intelektas LT2“ (biudžetas 50 mln. Eur). Įgyvendinant minėtos priemonės veiklas, bus remiama MTEP, pradinės įmonių investicijos infrastruktūrai (kuri nėra prieinama viešai) ir fundamentiniai moksliniai tyrimai (brandaus mokslo ir brandaus verslo bendri MTEP projektai);

71.4. 2017 metais inicijuota MTEPI sistemos institucinės struktūros pertvarka. Šia pertvarka siekiama įgyvendinti Vyriausybės programos 192.7 papunkčio nuostatą, kuria siekiama įteisinti, kad Švietimo ir mokslo ministerijos kompetencijai liktų paramos fundamentiniams (moksliniams) tyrimams klausimai, o Ūkio ministerijos – paramos praktiniam naujų produktų kūrimui ir pateikimui rinkai klausimai. Numatoma konsoliduoti MTEPI politiką įgyvendinančias institucijas;

71.5 rengiamas Ilgalaikės mokslinių tyrimų ir inovacijų srities plėtros programos (toliau – MTI programa) ir jos įgyvendinimo plano projektas. Konsoliduojant keturis MTEPI sritį reguliuojančius strateginius dokumentus Prioritetinių mokslinių tyrimų ir eksperimentinės (socialinės, kultūrinės) plėtros ir inovacijų raidos (sumanios specializacijos) kryptių ir jų prioritetų įgyvendinimo programa (toliau – Sumanios specializacijos strategija), patvirtinta Vyriausybės 2014 m. balandžio 30 d. nutarimu Nr. 411 „Dėl Prioritetinių mokslinių tyrimų ir eksperimentinės (socialinės, kultūrinės) plėtros ir inovacijų raidos (sumanios specializacijos) kryptių ir jų prioritetų įgyvendinimo programos patvirtinimo“; Lietuvos inovacijų plėtros 2014–2020 metų programa, patvirtinta Vyriausybės 2013 m. gruodžio 18 d. nutarimu Nr. 1281 „Dėl Lietuvos inovacijų plėtros 2014–2020 metų programos patvirtinimo“; Valstybinė studijų, mokslinių tyrimų ir eksperimentinės (socialinės, kultūrinės) plėtros 2013–2020 metų plėtros programa, patvirtinta Vyriausybės 2012 m. gruodžio 5 d. nutarimu Nr. 1494 „Dėl Valstybinės studijų, mokslinių tyrimų ir eksperimentinės (socialinės, kultūrinės) plėtros 2013–2020 metų plėtros programos patvirtinimo“; Mokslo, technologijų ir inovacijų aerokosmoso srityje plėtros 2016–2020 metų programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2016 m. balandžio 4 d. įsakymu Nr. 4-257 „Dėl Mokslo, technologijų ir inovacijų aerokosmoso srityje plėtros 2016–2020 metų programos patvirtinimo“), į MTI programos projektą įtraukti ambicingiausi šių programų tikslai, kartu orientuojantis į aktualius šiandienos prioritetus ir atliepiant naujausias ateities tendencijas. Tai žingsnis integralaus ir tvaraus valstybės MTI politikos formavimo ir įgyvendinimo linkme. MTI programą numatoma patvirtinti 2018 m. II ketv. ir įgyvendinti 2018–2030 metų laikotarpiu.

72. Šiuo metu aktyviai vykdomas Sumanios specializacijos strategijos peržiūros procesas. Nuolat vyksta ekspertinės diskusijos, analizuojami ir vertinami atitinkamų Prioritetinių mokslinių tyrimų ir eksperimentinės (socialinės, kultūrinės) plėtros ir inovacijų raidos (sumanios specializacijos) kryptių, patvirtintų Vyriausybės 2013 m. spalio 14 d. nutarimu Nr. 951 „Dėl Prioritetinių mokslinių tyrimų ir eksperimentinės (socialinės, kultūrinės) plėtros ir inovacijų raidos (sumanios specializacijos) kryptių patvirtinimo“ (toliau – Sumanios specializacijos kryptys) prioritetų (toliau – Sumanios specializacijos kryptių prioritetai) mokslo ir verslo

potencialas bei iššūkiai. Siekiama įvertinti subjektų, veikiančių pagal Sumanios specializacijos kryptių prioritetus, poveikį Lietuvos ekonomikai per tokius veiksnius kaip eksportas, sukurtų aukštos kvalifikacijos darbo vietų skaičius ir kt. Surinkta informacija leis priimti pagrįstus sprendimus, siekiant kad lėšos būtų efektyviai investuojamos pagal tas Sumanios specializacijos kryptis, kurios duos didžiausią poveikį Lietuvos ekonomikai ne tik šiuo metu, bet ir ateityje. Pagal minėtas analizes ir tolesnę stebėseną 2018 m. III ketv. bus atliktas išsamus tarpinis Sumanios specializacijos strategijos įgyvendinimo vertinimas, ir prireikus bus atlikti reikiami patikslinimai. Išanalizavus vertinimo rezultatus ir įvertinus atskirų Sumanios specializacijos kryptių prioritetų potencialą bei ateities perspektyvas, bus formuojami atitinkami sprendimai dėl tolesnių investicijų pagal atitinkamas Sumanios specializacijos kryptis ar naujų tematinų Sumanios specializacijos kryptių formulavimo.

73. 2018 metų sausio mėn. pradėjo veikti inovacijų platforma – tinklalapis www.inovacijos.lt. Tai tarpusavyje suderintų priemonių rinkinys, suteikiantis galimybę verslo, mokslo, valdžios atstovams ir visuomenei vienoje vietoje gauti naujausią informaciją apie inovacijas, dar tik plėtojamą idėjas, paramą inovacijoms kurti, diegti ir plėtoti, apie inovacijų ekosistemos pokyčius, teisinio reguliavimo pakeitimus, ekspertų ir specialistų rekomendacijas. Minėtame tinklalapyje sukurta paieškos sistema, leidžianti atlikti paieškas su inovacijomis ir jų plėtra susijusiose tokiose duomenų bazėse, kaip Europos įmonių tinklas, CORDIS, HORIZON2020, taip pat gauti svarbiausią informaciją apie įgyvendinamus MTEPI projektus nacionaliniu ir europiniu lygmeniu, rasti bendraminčių, potencialių partnerių, ir taip kelti savo, o kartu ir visos šalies konkurencingumą.

Pramonės skaitmeninė transformacija

74. Tęsiant pramonės skaitmeninimo darbus ir siekiant sudaryti sąlygas įmonių darbo našumo augimui, 2018 m. II ketvirtį planuojama skelbti kvietimą pagal Veiksmų programos 3 prioriteto priemonę Nr. 03.3.1-LVPA-K-854 „Pramonės skaitmeninimas LT“ (planuojama skirti 38,8 mln. Eur). Pagal šią priemonę bus remiamos dvi veiklos, pirma, pramonės MVĮ technologinio audito, kuris skirtas šių įmonių gamybos procesų skaitmeninimo galimybėms ir perspektyvoms įvertinti, atlikimas. Antra remtina veikla – pramonės MVĮ gamybos procesų įrangos su tokiomis integruotomis skaitmeninimo technologijomis kaip robotikos technologijos, dirbtinis intelektas, automatika ir automatizavimo technologijos, išmanieji jutikliai, debesija, daiktų internetas, kibernetinės sistemos ir kt. diegimas pramonės MVĮ. Planuojama, kad pagal priemonę „Pramonės skaitmeninimas LT“ iš ES struktūrinių fondų lėšų kompensuojama

skaitmeninių technologijų įsigijimo dalis sudarys 35 proc., kai pareiškėjas vidutinė įmonė, ir 45 proc., kai pareiškėjas labai maža ir maža įmonė.

75. 2018 metų kovo mėn. Lietuva pasirašė 2 sutartis su EK, pagal kurias skirta parama bus nukreipta į projektų, kuriais siekiama skatinti pramonės skaitmeninę transformaciją, įgyvendinimą. Įgyvendinant pirmąjį projektą, kuriam pagal 2017–2020 metų struktūrinių reformų rėmimo programą, patvirtintą Europos Parlamento ir Tarybos 2017 m. gegužės 17 d. reglamentu ES 2017/825 dėl 2017–2020 m. struktūrinių reformų rėmimo programos sudarymo, kuriuo iš dalies keičiami reglamentai (ES) Nr. 1303/2013 ir (ES) Nr. 1305/2013, Lietuvai suteiktas 0,03 mln. Eur finansavimas, 2018 metais bus rengiamas strateginis Nacionalinės pramonės skaitmeninio iniciatyvos įgyvendinimo veiklos planas ir pateikiamos rekomendacijos Ūkio ministerijai, kaip stiprinti ir didinti pramonės konkurencingumą per skaitmeninimą. Strateginis Nacionalinės pramonės skaitmeninio iniciatyvos įgyvendinimo veiklos planas bus rengiamas atsižvelgiant į Nacionalinės pramonės skaitmeninio platformos „Pramonė 4.0“ (toliau – Platforma „Pramonė 4.0“) veiklos kryptis, patvirtintas Vyriausybės 2017 m. gegužės 10 d. nutarimu Nr. 344 „Dėl Nacionalinės pramonės konkurencingumo komisijos „Pramonė 4.0“ sudarymo“, t. y. skaitmeninė gamyba, skaitmeninimą skatinančios paslaugos, žmogiškieji ištekliai, standartizavimas ir teisinis reguliavimas bei kibernetinė sauga. Numatoma projekto įgyvendinimo trukmė 6 mėnesiai.

76. Įgyvendinant antrąjį pramonės transformacijos projektą („*EU pilot on industrial transition*“), Lietuvos ir EK atstovai bendradarbiaus sprendžiant su pramonės skaitmeninimu susijusias problemas. Įgyvendinant šį projektą Lietuvai 2018 metais bus skirta iki 0,2 mln. Eur parama, pagal kurią bus finansuojamos išorės ekspertų konsultavimo paslaugos rengiant Lietuvos Respublikos pramonės transformacijos strategiją. Sėkmingai įgyvendinus pirmąjį etapą, 2019 metais bus skirta dar iki 0,3 mln. Eur parama minėtoje strategijoje numatytiems konkretiems veiksams įgyvendinti. Lietuvos pramonės transformacijos strategija bus rengiama 2018 metais Ūkio ministerijai bendradarbiaujant su Platformos „Pramonė 4.0“ ekspertais ir EK atstovais.

Pradedančiųjų įmonių (startuolių) ekosistemos plėtra

77. 2018 m. sausio 1 d. VšĮ „Versli Lietuva“ duomenų bazėje buvo 380 startuolių. 2018 metų tikslas – 500 startuolių. Ūkio ministro 2018 m. vasario 22 d. įsakymu Nr. 4-91 „Dėl darbo grupės pasiūlymams dėl startuolių, jų veiklos teisinio reguliavimo ir kitų su startuolių veikla susijusių klausimų teikti sudarymo“, sudaryta darbo grupė, kuriai pavesta pateikti pasiūlymus, susijusius su startuolių ekosistemos plėtra.

78. Skatinant startuolių ekosistemos plėtrą, įgyvendinami palankios verslo aplinkos startuoliams kūrimo ir jų priėjimo prie finansavimo šaltinių darbai:

78.1. planuojama teisės aktuose apibrėžti startuolio sąvoką ir reglamentuoti jų veiklą (atitinkamų teisės aktų projektus Seimui planuojama pateikti 2018 metų pavasario sesijoje);

78.2. planuojama teikti aukštos kokybės konsultavimo paslaugas startuoliams ir įgyvendinti mokymo programas, siekiant tobulinti startuolių darbuotojų kvalifikaciją (2018 m. III ketv.);

78.3. planuojama sukurti „Startup Employee Visa“ procedūrą, leisiančią startuoliams pritraukti aukštos kvalifikacijos darbuotojus iš užsienio (2018 m. IV ketv.);

78.4. steigiamas „Akceleravimo fondas“ – nauja rizikos kapitalo finansinė priemonė, kuri apims akceleravimo veiklas, – idėjų autoriams bus teikiamos aktyvios verslo vystymo (akceleravimo) paslaugos (mentorystės, ekspertinių konsultacijų, teisinės pagalbos, rinkodaros strategijos parengimo ir kitos), suteikiant galimybę toliau investuoti į perspektyvių labai mažų ir mažų įmonių (toliau – MĮ) idėjų įgyvendinimą. Bus investuojama į MĮ akcinį kapitalą arba į iš dalies akcinį kapitalą įmonių ikiparengiamajame ir parengiamajame etapuose. Pirmosios investicijos tikėtinos 2018 metų pabaigoje – 2019 metų pradžioje, kai bus atrinkti fondų valdytojai, kurie pritrauks reikiamą privačių lėšų sumą ir su kuriais bus pasirašytos sutartys;

78.5. planuojama sudaryti galimybes pradedančiosioms įmonėms leisti ir viešai platinti nuosavybės vertybinius popierius per sutelktinio finansavimo platformas (iki 2019 metų pabaigos);

78.6. nagrinėjamos galimybės ir prireikus bus parengti 2000 m. liepos 13 d. Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymo Nr. VIII-1835 pakeitimai, susiję su šių klausimų teisiniu reguliavimu: uždarosioms akcinėms bendrovėms taikomo minimalaus įstatinio kapitalo dydžio peržiūra (2018 m. IV ketv.); uždarųjų akcinių bendrovių akcijų klasių teisinio reguliavimo peržiūra (2018 m. IV ketv.); bendrovių teisės įsigyti savas akcijas teisinio reguliavimo peržiūra (2019 m. IV ketv.).

Verslo aplinkos gerinimas

79. 2017 metais paskelbtame Pasaulio banko tyrime „Doing Business 2018“ (toliau – DB tyrimas) Lietuva užima 16 vietą ir yra palankiausių pasaulio valstybių dvidešimtuose tarp 190 šalių. Palyginti su 2017 metais, Lietuva pagerino savo pozicijas per 5 vietas – pernai ji buvo 21-a. Tarp ES valstybių narių Lietuva užima 6 vietą, aplenkusi tokias valstybes kaip Airija (17 vieta), Latvija (19 vieta), Vokietija (20 vieta).

80. DB tyrime nurodoma, kad Lietuvos pozicijos pagerėjo 2016–2017 metais įvykdžius keturias verslo sąlygas gerinančias reformas statybos leidimų gavimo, prisijungimo prie elektros tinklų, smulkiųjų investuotojų apsaugos ir mokesčių mokėjimo srityse: Tarp jų: sutrumpinta statybų leidimo išdavimo trukmė, sustiprintos smulkiųjų akcininkų teisės (įvestas reikalavimas atskleisti informaciją apie valdybos narių dalyvavimą valdant kitas įmones, pagrindinę darbovietę), įdiegta išmanioji mokesčių sistema „i.Mas“ ir sutrumpinti prisijungimo prie elektros tinklo terminai. Europos ir Centrinės Azijos regione Lietuva yra antra pagal įgyvendintų verslo sąlygų gerinimo reformų skaičių – nuo 2003 metų įgyvendino 31 reformą.

81. DB tyrimo rodiklių gerinimas yra vienas iš Vyriausybės prioritetinių darbų 2017–2020 metams – į Vyriausybės programos įgyvendinimo planą buvo įtrauktos reformos, kuriomis siekiama pagerinti valstybės reitingus remiantis rodikliais, pagal kuriuos Lietuva labiausiai atsilieka. Ketinama optimizuoti ir sutrumpinti įmonių steigimo ir elektrifikavimo procedūras, pertvarkyti nemokumo sistemą, siekiant didesnio efektyvumo, stiprinti smulkiųjų investuotojų apsaugą, inicijuoti įkeitimo, kaip prievolių užtikrinimo būdo, ir įkeisto turto registravimo teisinio reguliavimo peržiūrą.

Verslo priežiūros tobulinimas

82. Ūkio subjektų veiklos priežiūrą atliekančios institucijos (toliau – priežiūros institucijos) įdėjo daug darbo ir nuo 2009 metų, kai Ūkio ministerija kartu su Teisingumo ministerija inicijavo verslo priežiūros pertvarką, padarė nemenką pažangą tobulindamos verslo priežiūrą Lietuvoje. Ūkio ministerijos atliekamos apklausos rodo, kad ūkio subjektai teigiamai vertina priežiūros institucijų darbą ir išvelgia inspektorių pastangas padėti suprasti teisės aktų reikalavimus.

83. 2015 metais EBPO, atlikusi reguliavimo politikos peržiūrą Lietuvoje, palankiai įvertino įgyvendintą verslo priežiūros reformą, kai yra didinamas planinių patikrinimų skaičius, daug dėmesio skiriama pagalbai verslo subjektams, jų konsultavimui. Lietuva įtvirtino daugelio pažangių verslo priežiūros priemonių taikymą teisės aktuose, tačiau šiuo metu yra itin svarbu užtikrinti nuolatinį jų taikymą.

84. 2018 metais Ūkio ministerija pirmą kartą atliks priežiūros institucijų pažangumo vertinimą (švieslentė) pagal modernių verslo priežiūros priemonių taikymo aprėptį ir kokybę, taip pat pagal kitus su verslo priežiūra susijusius priežiūros institucijų veiklos aspektus. Tikimasi, kad priežiūros institucijų pažangumo vertinimo (švieslentės) rezultatų skelbimas ir viešinimas bus naudinga priemonė, padėsianti tobulinti verslo priežiūros sistemą, spartinti

pažangių priežiūros priemonių diegimą, gerosios praktikos perėmimą, skatinti tarpinstitucinį bendradarbiavimą ir dalijimąsi gerąja patirtimi.

85. Vadovaujantis 2013 m. kovo 13 d. Vyriausybės nutarimo Nr. 228 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012–2016 metų programos įgyvendinimo prioritetinių priemonių patvirtinimo“ 34 priemone, bei 2010 m. gegužės 4 d. Vyriausybės nutarimu Nr. 511 „Dėl institucijų atliekamų funkcijų optimizavimo“ 4.4 punktu, 2018 metais bus tęsiami Priežiūrą atliekančių institucijų informacinės sistemos (toliau – PAIS) kūrimo darbai. Sukūrus, įdiegus ir priežiūros institucijoms 2020 metais pradėjus naudoti PAIS, bus sudaryta galimybė patogiai ir operatyviai gauti ir teikti duomenis, reikalingus priežiūros institucijoms, vykdančioms ūkio subjektų priežiūros procesus, kurie leis:

85.1. padidinti priežiūros institucijų veiklos efektyvumą (parengti ir (ar) patobulinti metodines priemones, kompiuterizuoti ūkio subjektų rizikos vertinimą bei valdymą; sumažinti rankiniu būdu atliekamų funkcijų skaičių);

85.2. siekti, kad ūkio subjektai palankiau vertintų priežiūros institucijų veiklą: optimizuoti procesus, kad jie taptų aiškesni ir suprantamesni ūkio subjektams; sumažinti našą ūkio subjektams (verslui) tiek dėl pakartotinio duomenų teikimo priežiūros institucijoms, tiek dėl suderinto planuojamų patikrinimų grafiko.

85.3. Numatoma, kad priežiūros institucijos naudos PAIS planuodamos ir atlikdamos patikrinimus, rengdamos patikrinimams reikalingus dokumentus, siūsdamos pranešimus ir priminimus ūkio subjektams ir bendraudamos su kitomis priežiūros institucijomis. Ūkio subjektai naudotųsi Verslo vartais – VšĮ „Versli Lietuva“ tvarkoma Paslaugų ir gaminių kontaktinio centro informacinė sistema – ir per vieno langelio sistemą gautų įvairaus pobūdžio informaciją iš priežiūros institucijų, teiktų priežiūros institucijoms įvairaus formato dokumentus, turėtų galimybę peržiūrėti informaciją apie veiklos priežiūros istoriją ir dalyvautų apklausose apie priežiūros institucijų vykdomą priežiūrą.

86. Ūkio ministerija parengs siūlymus dėl verslo priežiūros vertinimo duomenų ir jų pateikimo Seimui (terminas – 2019 m. II ketv.), taip pat kartu su Finansų ministerija įvertins Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. gegužės 4 d. nutarimu Nr.511 „Dėl Institucijų atliekamų priežiūros funkcijų optimizavimo“, reguliuojamų institucijų atliekamų priežiūros funkcijų optimizavimą ir numatytą veiklos efektyvumo rodiklių suderinamumą su patvirtintos Strateginio planavimo metodikos, patvirtintos Vyriausybės 2002 m. birželio 6 d. nutarimu Nr. 827 „Dėl Strateginio planavimo metodikos patvirtinimo“, nuostatomis, prireikus pateiks Vyriausybei sprendimų projektus (2018 m. IV ketv.).

87. 2018 metais dėmesys bus skirtas ir priežiūros institucijų darbuotojų bendrosioms kompetencijoms ugdyti. Ketinama sukurti specialias programas priežiūros specialistų kvalifikacijai tobulinti bei kompetencijoms priežiūros srityje stiprinti ir 2018–2020 metais apmokyti 3500 darbuotojų. Mokymuose įgytos žinios ir praktiniai įgūdžiai užtikrins efektyvesnį ir ilgalaikį pažangių priežiūros priemonių naudojimą, paskatins pažangios ūkio subjekto konsultavimą, o ne baudimą, orientuotos verslo priežiūros sistemos diegimą.

88. Siekiant sumažinti priežiūros našta verslui, didinti darbuotojų kompetenciją, efektyvinti priežiūrą vykdančių institucijų veiklos procesus ir veiksmingiau panaudoti biudžeto lėšas, toliau bus tęsiamas verslo priežiūros institucijų konsolidavimas.

Geresnis reglamentavimas

89. Pagal institucijų pateiktus duomenis nustatyta, kad administracinė našta verslui 2017 metais buvo sumažinta net 4,6 mln. Eur, iš jų net 1,8 mln. Eur administracinę našta verslui sumažino viešuosius pirkimus reglamentuojančių teisės aktų pakeitimai.

90. Mažinant administracinę našta verslui, 2018 metais planuojama:

90.1. peržiūrėti Geresnio reguliavimo priežiūros komisijos, sudarytos Vyriausybės 2013 m. gruodžio 18 d. nutarimu Nr. 1283 „Dėl geresnio reglamentavimo priežiūros komisijos sudarymo“, atliekančios užduotis, susijusias su administracinės naštos verslui vertinimu ir jos mažinimo priemonių taikymu, sudėtį ir veiklos principus, siekiant efektyvaus komisijos darbo ir didesnio indėlio į administracinės naštos verslui mažinimą;

90.2. iš esmės pakeisti administracinės naštos mažinimo priemonių plano sudarymą ir kontrolę, sutelkiant dėmesį ne į pavienius teisės aktų pakeitimus, o į sistemingus konkrečios srities reguliavimo pokyčius;

90.3. parengti 1999 m. birželio 17 d. Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo Nr. VIII-1234 pakeitimą, kuriuo būtų užtikrintas visos informacijos apie Lietuvoje išduotas licencijas sukaupimas vienoje valstybės informacinėje sistemoje (licencijų informacinėje sistemoje). Vieša ir neatlygintinai teikiama informacija apie Lietuvoje išduotas licencijas didins vartotojų pasitikėjimą verslu ir licencijuojamos ūkinės veiklos skaidrumą.

Investicijų ir eksporto skatinimas

91. 2018 metais numatoma tęsti darbus – tobulinti investicijų politikos formavimą ir investicijų skatinimo iš įvairių finansavimo šaltinių sistemos įgyvendinimą. Siekiant pritraukti stambių didelės pridėtinės vertės gamybos investicijų, 2018 metais planuojama sukurti specialų teisinį reguliavimą ir tikslines paskatas tokiems investiciniams projektams.

92. 2017 metais VšĮ „Investuok Lietuvoje“ pritraukė 39 tiesioginių užsienio investicijų (toliau – TUI) projektus, kuriuos įgyvendinant planuojama sukurti 5 060 naujų darbo vietų. Palyginti su 2016 metais, numatytų įgyvendinti TUI projektų skaičius išaugo 18 proc. (2016 metais jis siekė 33), o jų planuojamų sukurti darbo vietų skaičius išaugo 40 proc. (2016 metais planuota sukurti 3 616 darbo vietų). Investicijų į ilgalaikį turtą suma, 2016 metais siekusi 134,24 mln. Eur, 2017 metais padidėjo 53 proc. ir sudarė 206 mln. Eur. Skaičiuojama, kad įgyvendinus 2017 metų projektus, per metus dėl šių projektų ir papildomo poveikio ekonomikai bus sumokama apie 104 mln. Eur mokesčių per metus, o kuriama pridėtinė vertė kasmet viršys 270 mln. Eur.

93. 2018 metais Ūkio ministerija įgyvendina Vyriausybės programos įgyvendinimo plano darbo Nr. 4.2.8 „Talentų pritraukimo ir išlaikymo Lietuvoje sistemos sukūrimas“ priemonės, skirtas talentams pritraukti, jų integracijai, imigracijos modeliui gerinti, paskatų sistemai grįžtantiems talentams sukurti. Kartu su viešąja įstaiga „Investuok Lietuvoje“ įgyvendinami 4 projektai: „Talentų pritraukimo padalinio įkūrimas ir įveiklinimas“, „Paskatų sistemos, skirtos aukštos kvalifikacijos specialistams pritraukti, sukūrimas“, „Imigracijos modelio, skirtos aukštos kvalifikacijos specialistams ir jų šeimoms pritraukti, gerinimas“, „Į Lietuvą sugrįžusių ir atvykusių aukštos kvalifikacijos darbuotojų ir jų šeimų integravimo modelio sukūrimas“. Projektus rengiamasi įgyvendinti iki 2019 m. II ketv. pabaigos.

94. Siekdama palengvinti aukštos profesinės kvalifikacijos specialistų iš trečiųjų šalių įdarbinimo sąlygas Lietuvoje Ūkio ministerija periodiškai atnaujina Profesijų, kurioms būtina aukšta profesinė kvalifikacija, kurių darbuotojų trūksta Lietuvoje, sąrašą, patvirtintą Vyriausybės 2017 m. vasario 8 d. nutarimu Nr. 96 „Dėl Profesijų, kurioms būtina aukšta profesinė kvalifikacija, kurių darbuotojų trūksta Lietuvos Respublikoje, sąrašo patvirtinimo“. Atsižvelgiant į darbo rinkos poreikius, sąrašą numatoma atnaujinti 2018 m. II ir IV ketvirtyje.

95. Eksporto rezultatai atskleidžia sėkmingas įmonių pastangas įsitvirtinant tarptautinėse rinkose. 2017 metais, palyginti su 2016 metais, prekių eksportas didėjo 16,9 proc. Pagal ūkio šakas, didžiausią įtaką Lietuvoje pagamintų prekių (be mineralinių produktų) eksporto augimui darė inžinerinės pramonės sektorius, maisto ir gėrimų pramonė bei baldų ir medienos sektoriai.

Šiems sektoriams teko 66 proc. viso lietuviškos kilmės prekių (be mineralinių produktų) eksporto augimo.

96. Siekiant padėti verslui įsitvirtinti tarptautinėse rinkose, 2017–2018 metais buvo patvirtintos ir įgyvendinamos priemonės, padedančios palengvinti Lietuvos verslo plėtrą tikslinėse eksporto rinkose ir užtikrinti efektyvų išteklių naudojimą bei stabilią trumpojo ir ilgojo laikotarpio eksporto plėtrą.

97. Siekiant suteikti MVĮ reikiamą informacinę, konsultacinę metodinę ir kitą paramą eksporto, potencialių rinkų paieškos, tarptautinės prekybos klausimais, 2017 m. III ketvirtį buvo paskelbtas 1-as kvietimas teikti paraiškas 5,585 mln. Eur sumai pagal Veiksmų programos 3 prioriteto „Smulkiojo ir vidutinio verslo konkurencingumo skatinimas“ (toliau – 3 prioritetas) priemonę Nr. 03.2.1-IVG-T-825 „Expo konsultantas LT“. Projektų finansavimo sąlygų aprašas, kuris galioja 1-ajam kvietimui teikti paraiškas pagal priemonę Nr. 03.2.1-IVG-T-825 „Expo konsultantas LT“, patvirtintas Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2017 m. liepos 12 d. įsakymu Nr. 4-409 „Dėl Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2017 m. liepos 12 d. įsakymo Nr. 4-409 „Dėl 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos 3 prioriteto „Smulkiojo ir vidutinio verslo konkurencingumo skatinimas“ priemonės Nr. 03.2.1-IVG-T-825 „Expo konsultantas LT“ projektų finansavimo sąlygų aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“.

98. Siekiant paremti MVĮ planuojamų eksportuoti produktų sertifikavimą, įskaitant reikalingus bandymus ir tyrimus, 2017 m. IV ketvirtį buvo paskelbtas kvietimas teikti paraiškas 1,56 mln. Eur sumai pagal 3 prioriteto priemonę Nr. 03.2.1-LVPA-K-802 „Expo sertifikatas LT“.

99. Skatinant MVĮ kuo daugiau dėmesio skirti naujų užsienio rinkų paieškai ir esamų rinkų plėtrai, 2018 metų sausio mėnesį paskelbti du kvietimai teikti paraiškas pagal 3 prioriteto priemonės Nr. 03.2.1-LVPA-K-801 „Naujos galimybės LT“ remiamą veiklą – grupinis MVĮ ir jų produkcijos pristatymas užsienyje ir (ar) Lietuvoje vykstančiose tarptautinėse parodose, mugėse ir verslo misijose. Vienu kvietimu visoms MVĮ, išskyrus kultūrinių ir kūrybinių industrijų sektoriui priskirtinas MVĮ (toliau – KKI sektoriui priskirtina MVĮ) buvo skirta 2,4 mln. Eur; pagal kitą kvietimą tik KKI sektoriui priskirtinoms MVĮ skirta 0,6 mln. Eur.

100. Siekiant paskatinti MVĮ, nutarusių veikti kartu, grupes įsitraukti į tarptautines tinklų grandines, siekiant rasti savo produkcijai naujas eksporto rinkas, 2018 m. IV ketvirtį planuojama paskelbti 2-ąjį kvietimą teikti paraiškas 3,6 mln. Eur sumai pagal 3 prioriteto priemonę Nr. 03.2.1-LVPA-K-807 „Verslo klasteris LT“.

101. Atsižvelgiant į eksporto dinamiką ir siekiant sutelkti išteklius didžiausią potencialą turinčioms eksporto kryptims, pradėtas ir iki 2018 metų pabaigos vyks tikslinių eksporto rinkų

peržiūros procesas. Perspektyviausias rinkas siekiama identifikuoti atsižvelgiant į aukštos pridėtinės vertės prekių ir paslaugų eksporto potencialą. Įgyvendinant ekonominės veiklos užduotis aktyviau įtraukiamos diplomatinės tarnybos ir Lietuvos diasporos tinklas, koordinuojami vizitai ir bendradarbiavimo iniciatyvos. Ilgojo laikotarpio tikslinės priemonės skirtos Lietuvos ir verslo sektorių įvaizdžiui užsienyje stiprinti, šalies ekonominio atstovavimo sistemai tobulinti, eksporto specialistų kompetencijoms gerinti. Nuo 2018 metų vasario mėn. pabaigos smulkiojo ir vidutinio verslo (toliau – SVV) subjektams pradėtos teikti eksporto kredito garantijos (skirta 8 mln. Eur). Taip pat šiuo metu atliekami parengiamieji darbai, o 2018 m. II ketvirtį planuojama pradėti įgyvendinti portfelinį garantijų faktoringui priemonę (skirta 4,3 mln. Eur). Tiek eksporto kredito garantijų, tiek portfelinį garantijų faktoringui priemonė padės SVV įmonėms plėsti eksporto veiklą, stiprins jų konkurencingumą ir skatins lietuviškos kilmės prekių eksportą. 2017 metais įdiegta eksportuotojams skirta vieno langelio sistema.

IV SKYRIUS STRATEGIJOS „EUROPA 2020“ TIKSLŲ ĮGYVENDINIMAS

PIRMASIS SKIRSNIS UŽIMTUMAS, SKURDAS IR SOCIALINĖ ATSKIRTIS

Užimtumo lygis 20–64 metų asmenų grupėje

1 lentelė. Užimtumo lygis 20–64 metų asmenų grupėje

2020 metų ES tikslas	2020 metų nacionalinis tikslas	2017 metų padėtis Lietuvoje
75 proc. užimtumo lygis 20–64 metų grupėje	72,8 proc. užimtumo lygis 20–64 metų grupėje	76,0 proc. užimtumo lygis 20–64 metų grupėje

102. 20–64 metų gyventojų užimtumo lygis 2017 metais Lietuvoje sudarė 76,0 proc., ir, palyginti su 2016 metais, padidėjo 0,8 procentinio punkto.

103. 2017 metais nedarbo lygis sudarė 7,1 proc. ir buvo 0,8 procentinio punkto mažesnis nei 2016 metais. Vyrų nedarbo lygis 2017 metais buvo 8,5 proc., moterų – 5,7 proc. Per metus vyrų nedarbo lygis sumažėjo 0,6 proc., moterų – 1 proc. Jaunimo (15–24 metų amžiaus) nedarbo lygis 2017 metais sudarė 13,3 proc. ir buvo 1,2 proc. mažesnis nei 2016 metais. Ilgalaikio nedarbo lygis 2017 metais sudarė 2,7 proc. ir buvo 0,3 proc. mažesnis nei 2016 metais.

104. 2018 metais įgyvendinama Veiksmų programos priemonė, skirta gyventojų verslumui ugdyti ir verslo kūrimo ir plėtros iniciatyvoms kaimiškose ir didelio nedarbo teritorijose remti.

105. 2018 metais taikomos aktyvios darbo rinkos politikos priemonės, siekiant remti bedarbių integraciją į darbo rinką. Prioritetas skiriamas neturintiems kvalifikacijos ir ilgalaikiams bedarbiams, siekiant suteikti paklausią darbo rinkoje kvalifikaciją ir ugdyti darbdavių reikalavimus atitinkančias kompetencijas.

106. Siekiant užtikrinti greitą ir tvarų jaunimo perėjimą iš švietimo sistemos į darbo rinką, mažinti jaunimo nedarbą, 2018 metais toliau įgyvendinama Jaunimo garantijų iniciatyva, patvirtinta ES Tarybos 2013 m. balandžio 22 d. rekomendacija dėl Jaunimo garantijų iniciatyvos įgyvendinimo nustatymo (2013/C 120/01), ir kitos jaunimo užimtumą skatinančios programos.

Skurdo riziką ar socialinę atskirtį patiriantys gyventojai

2 lentelė. Skurdo riziką ar socialinę atskirtį patiriantys gyventojai

2020 metų ES tikslas	2020 metų nacionalinis tikslas	2016 metų padėtis Lietuvoje
Bent 20 mln. sumažinti skurdžiai gyvenančių ir socialiai atskirtų asmenų arba asmenų, kuriems tai gresia, skaičių	Ne mažiau kaip 170 tūkst. sumažinti gyventojų, patiriančių skurdo riziką ar socialinę atskirtį, skaičių, kad 2020 metais jis neviršytų 814 tūkst.	871 tūkst. gyventojų, patiriančių skurdo riziką ar socialinę atskirtį

107. Turimais 2016 metų duomenimis, gerėjantys ekonominiai ir užimtumo rodikliai nepadėjo sumažinti skurdo šalyje. Skurdo riziką ar socialinę atskirtį 2016 metais patyrė 30,1 proc. (2015 metais – 29,3 proc.) gyventojų. Lietuvos statistikos departamento atlikto pajamų ir gyvenimo sąlygų statistinio tyrimo duomenimis, skurdo rizikos lygis 2016 metais Lietuvoje siekė 21,9 proc. Palyginti su 2015 metais, jis sumažėjo 0,3 proc. 2016 metais apie 630 tūkst. šalies gyventojų gyveno žemiau skurdo rizikos ribos.

108. Didžiausias skurdo rizikos lygis buvo 65 metų ir vyresnių asmenų amžiaus grupėje. 2016 metais jis sudarė 27,7 proc. ir, palyginti su 2015 metais, padidėjo 2,7 proc. Padidėjimą lėmė išaugusių darbo pajamų nulemtas skurdo rizikos ribos padidėjimas ir santykinai mažas senatvės pensijų augimas.

109. 18–64 metų amžiaus asmenų skurdo rizikos lygis, palyginti su ankstesniais metais, sumažėjo 0,4 proc. ir 2016 metais siekė 19,1 proc., vaikų iki 18 m. amžiaus – sumažėjo 3,3 proc. ir siekė 25,6 proc. Mažėjimui įtakos turėjo išaugęs darbo užmokestis ir sumažėjęs nedarbas, socialinės apsaugos išlaidų šeimai ir vaikams didėjimas, minimalios mėnesinės algos padidinimas.

110. Siekiant didinti socialinių paslaugų prieinamumą, 2018 metais bus toliau plėtojama stacionarių ir nestacionarių socialinių paslaugų infrastruktūra, teikiama integrali pagalba namie (slauga ir socialinė globa).

111. Teikiant paramą labiausiai skurstantiems asmenims, 2018 metais bus tęsiamas 2017 metais pradėtas 32,83 mln. Eur vertės projektas, finansuojamas Europos pagalbos labiausiai skurstantiems asmenims fondo lėšomis. Planuojama suteikti pagalbą maisto produktais ir higienos prekėmis apie 280 tūkst. labiausiai skurstančių asmenų. Nuo 2018 metų bus pradėtos finansuoti papildomos veiklos, kuriomis siekiama mažinti socialinę atskirtį ir (ar) ryžtingiau bei tvariau kovoti su socialinėmis nelaimėmis, pvz., įvairios rekomendacijos ir konsultacijos – subalansuotos mitybos, biudžeto valdymo klausimais; teisinė, medicininė, psichologo pagalba; įvairūs organizuojami mokymai (kursai) – maisto gamybos tema, psichologiniai / emociniai mokymai, rankdarbiai, motyvacijos / savivertės; užimtumas vaikams: dienos stovykla, popamokinė veikla, išvykos, papildomi mokymai ir kt.

112. Siekiant sukurti kompleksiškai teikiamų paslaugų sistemą, kuri sudarytų galimybes kiekvienam vaikui, neįgaliajam ar jo šeimai (globėjams, rūpintojams) gauti individualias pagal poreikius paslaugas ir reikiamą pagalbą bendruomenėje, įgyvendinamas Perėjimo nuo institucinės globos prie šeimoje ir bendruomenėje teikiamų paslaugų neįgaliesiems ir likusiems be tėvų globos vaikams 2014–2020 metų veiksmų planas, patvirtintas Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2014 m. vasario 14 d. įsakymu Nr. A1-83 „Dėl Perėjimo nuo institucinės globos prie šeimoje ir bendruomenėje teikiamų paslaugų neįgaliesiems ir likusiems be tėvų globos vaikams 2014–2020 metų veiksmų plano patvirtinimo“.

ANTRASIS SKIRSNIS INOVACIJOS, MOKSLINIAI TYRIMAI IR EKSPERIMENTINĖ PLĖTRA

3 lentelė. Investicijos į MTEP

2020 metų ES tikslas	2020 metų nacionalinis tikslas	2016 metų padėtis Lietuvoje
Investicijos į MTEP padidėtų iki 3 proc. BVP	Investicijos į MTEP padidėtų iki 1,9 proc. BVP	Investicijos į MTEP sudarė 0,85 proc. BVP

113. 2016 metais MTEP darbams buvo skirta 327,6 mln. Eur, tai sudarė 0,85 proc. BVP. Palyginti su 2015 metais, MTEP išlaidų santykis su BVP sumažėjo 0,19 procentinio punkto (2015 metais išlaidos MTEP siekė 1,04 proc. BVP). Tam didžiausią įtaką turėjo 53 proc. sumažėjęs MTEP finansavimas užsienio lėšomis, kurių didžiąją dalį sudarė ES fondų lėšos,

perskirstytos per valstybės biudžetą. Pažymėtina, kad 2016 metais, palyginti su 2015 metais, ženkliai išaugo verslo investicijos į MTEP (14,8 proc.) ir beveik pasiekė valdžios investicijų lygį. MTEP finansavimas verslo lėšomis siekė 127,7 mln. Eur, valdžios lėšomis – 128,4 mln. Eur. Siekdama paskatinti investicijas į MTEP, Lietuva įgyvendina Sumanios specializacijos strategiją, kurioje identifikuotos šalies MTEPI raidos kryptys ir prioritetai, atspindintys mūsų šalies ūkio ir mokslo stiprybes ir didžiausią potencialą. 2014–2020 m. ES finansavimo laikotarpiui numatytos lėšos į MTEPI sudaro 678,9 mln. Eur.

114. 2017 metų Europos inovacijų švieslentėje nurodyta, kad Lietuva padarė didelę pažangą inovacijų srityje. Europos inovacijų švieslentės duomenimis, Lietuva pakilo į 16 vietą tarp 28 ES šalių. Augo įmonių inovatyvumas, išankstiniais Lietuvos statistikos departamento duomenimis, 2014–2016 metais inovacinę veiklą vykdė 46,6 procento įmonių. Palyginti su 2012–2014 metais, inovacinę veiklą vykdžiusių įmonių dalis padidėjo 5,9 procentiniais punktais. 2016 metais išlaidos inovacinei veiklai sudarė 1 274,6 mln. Eur ir, palyginti su 2014 metais, padidėjo 17 procentų. Pažymėtina, kad įmonėje atliktiems MTEP darbams skirtų inovacinių išlaidų dalis padidėjo 2 kartus, o išoriniams MTEP darbams įsigyti – 15 procentų.

115. 2017 metais atnaujinta mokslo ir studijų institucijų vertinimo ir finansavimo sistema, ji tapo dvipakopė ir susideda iš kasmetinio formaliojo MTEP vertinimo ir kas 5 metus atliekamo palyginamojo ekspertinio MTEP vertinimo. Nauja vertinimo metodika ir finansavimo modelis orientuoti į dar glaudesnio mokslo ir studijų institucijų bei verslo sektoriaus bendradarbiavimo skatinimą.

116. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos 2017–2019 metų strateginiu veiklos planu, patvirtintu švietimo ir mokslo ministro 2017 m. gegužės 3 d. įsakymu Nr. V-326 „Dėl Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos 2017–2019 metų strateginio veiklos plano patvirtinimo“ ir įgyvendinat priemonę „Užtikrinti tarptautinių Lietuvos susitarimų ir įsipareigojimų MTEP srityje vykdymą bei dalyvavimą tarptautinėse MTEP programose“, 2017 metais buvo tęsiama skatinimo rengti „Horizontas 2020“ paraiškas iniciatyva. Priemonės tikslas – skatinti kokybiškesnį mokslo ir studijų institucijų dalyvavimą „Horizontas 2020“. Pagal priemonę buvo skiriamos subsidijos konsultacinėms „Horizontas 2020“ paraiškų parengimo paslaugoms įsigyti. 2018 metų vasario mėn. duomenimis, Lietuvos institucijos pateikė 0,46 proc. visų „Horizontas 2020“ paraiškų, o dalyvavimo sėkmės rodiklis (12 proc.) beveik prilygsta ES vidurkiui (13,6 proc.).

117. 2017 metais buvo tęsiamas TYKU2 projektas, įgyvendinamas pagal 2014–2020 m. Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos 9 prioriteto „Visuomenės švietimas ir žmogiškųjų išteklių potencialo didinimas“ 09.3.3-ESFA-V-711 priemonę „Mokslininkų ir kitų

tyrėjų gebėjimų stiprinimas“. Projektu skatinamas mokslininkų ir kitų tyrėjų, mokslo vadybininkų iš mokslo sektorių gebėjimas integruotis į tarptautinius MTEPI projektus. „Horizontas 2020“ veikloms skirta apie 0,1 mln. Eur.

118. Siekiant plėtoti įsitraukimo į tarptautinių mokslinių tyrimų infrastruktūrų politiką, apibrėžiant aiškias įsitraukimo procedūras, finansavimo narystės išlaidoms tvarką ir perspektyvas, narystės rezultatų vertinimus, Lietuvos mokslinių tyrimų kelrodžio misiją ir sudarymo principus, švietimo ir mokslo ministro 2017 m. spalio 11 d. įsakymu Nr. V-769 „Dėl Lietuvos mokslinių tyrimų infrastruktūrų kelrodžio ir dalyvavimo tarptautinėse mokslinių tyrimų infrastruktūrose tvarkos aprašo patvirtinimo“ patvirtintas Lietuvos mokslinių tyrimų infrastruktūrų kelrodžio ir dalyvavimo tarptautinėse mokslinių tyrimų infrastruktūrose tvarkos aprašas.

119. Veiksmų programos 1 prioriteto „Mokslinių tyrimų, eksperimentinės plėtros ir inovacijų skatinimas“ priemonės Nr. 01.1.1-CPVA-V-701 „Mokslinių tyrimų, eksperimentinės plėtros ir inovacijų infrastruktūros plėtra ir integracija į europines infrastruktūras“ remiama veikla – įsitraukimas į tarptautines mokslinių tyrimų infrastruktūras (ESFRI) ir atviros prieigos MTEP infrastruktūros, kuri reikalinga dalyvaujant tarptautinėse ar regioninėse mokslinių tyrimų iniciatyvose, atnaujinimas, kūrimas ir plėtra. Šios priemonės lėšomis numatyta finansuoti įsitraukimo į naujas tarptautines mokslinių tyrimų infrastruktūras narystės mokesčius. Šiuo metu yra vertinami mokslo ir studijų institucijų pateikti investicijų projektai.

120. Siekiant sukurti jaunų meno, humanitarinių ir socialinių mokslų tyrėjų, menininkų ir kūrėjų motyvacinę sistemą, Vyriausybės 2017 m. liepos 26 d. nutarimu Nr. 604 „Dėl paramos doktorantams ir studentams, studijuojantiems pagal profesines studijų programas, teikimo ir dėl kai kurių Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimų pripažinimo netekusiais galios“ patvirtintas Paramos už akademinį pasiekimą ir paramos akademinėms išvykoms skyrimo ir teikimo doktorantams tvarkos aprašas. Paramos už akademinį pasiekimą teikimo tikslas – paremti produktyviai dirbančius doktorantus, paramos akademinėms išvykoms tikslas – sudaryti sąlygas doktorantams kelti jų mokslinę kvalifikaciją dalyvaujant užsienyje vykstančiuose renginiuose, didinti doktorantų tarptautinį judumą, remti Lietuvos mokslinių tyrimų rezultatų tarptautinę sklaidą.

121. 2018 metais numatyta sukurti patrauklaus užsienio tyrėjų pritraukimo ir reintegracijos į Lietuvos mokslo ir studijų institucijas MTEP pagal sumanios specializacijos kryptis vykdyti modelį.

122. 2018 metais pradės veikti industrinės doktorantūros koncepcija. Įmonės galės teikti paraiškas doktorantūros konkursui siūlydamos joms aktualias tyrimų temas kartu su mokslo ir

studijų institucijomis. Šias temas pasirinkusių doktorantų tyrimai bus atliekami įmonėje bei mokslo ir studijų institucijoje, jų disertacijos bus orientuotos į konkrečių pramonei aktualių problemų sprendimą. Tai prisidės prie mokslo–verslo bendradarbiavimo skatinimo, tyrėjų skaičiaus verslo sektoriuje augimo.

123. 2014–2020 metų finansiniu laikotarpiu Ūkio ministerijos administruojamos Veiksmų programos priemonės orientuojamos į inovaciniams gaminiams, paslaugoms ar procesams kurti reikalingus taikomuosius mokslinius tyrimus, eksperimentinės plėtros veiklas, klasterizaciją, inovacijų populiarinimą ir sklaidą, įmonių tarptautiškumo didinimą, tiesioginių užsienio investicijų pritraukimą, inovacijų paklausos didinimą. Siekiama, kad parama apimtų visą inovacijų ciklą ir taptų paskata užtikrinti sklandų jo funkcionavimą. Dėmesys skiriamas kiekvienam iš ciklo etapų – nuo naujo produkto idėjos susiformavimo iki jo įdiegimo rinkoje. Šiuo tikslu įgyvendinamos Veiksmų programos priemonės Nr. 01.2.1-LVPA-V-842 „Inogeb LT“, Nr. 01.2.1-MITA-K-824 „Inovaciniai čekiai“, Nr. 01.2.1-MITA-T-851 „Inočekiai“, Nr. 01.2.1-LVPA-T-844 „InoConnect“, Nr. 01.2.1-MITA-T-845 „Inopatentas“, Nr. J05-LVPA-K-02 „Intelektas. Bendri mokslo-verslo projektai“, Nr. 01.2.1-LVPA-K-833-02 „Inoklaster LT“, Nr. 01.2.1-LVPA-V-835 „Ikiprekybiniai pirkimai LT“, Nr. 01.2.1-MITA-T-852 „Inostartas“, Nr. 01.2.1-LVPA-K-823-02 „SmartInvest LT+“, Nr. 01.2.1-LVPA-T-848 „Smart FDI“, Nr. 03.2.1-LVPA-K-807-01 „Verslo klasteris LT“, NR. 03.2.1-LVPA-K-801 „Naujos galimybės LT“, Nr. 2. Nr. 03.2.1-LVPA-K-802-02 „Expo Sertifikatas LT“, Nr. 03.3.1-LVPA-K-841-02 „DPT pramonei LT+“, Nr. 03.3.2-LVPA-K-832-01 „EcoInovacijos LT“, Nr. 2. Nr. 03.3.2-LVPA-K-837-02 „Eco-inovacijos LT+“, Nr. 03.3.1-LVPA-K-803-02 „RegioInvest LT+“, Nr. 03.3.1-LVPA-K-854 „Pramonės skaitmeninimas LT“, NR. 03.3.1-LVPA-K-850 „Regio Potencialas LT“.

124. Siekiant sustiprinti mokslo ir studijų institucijų MTEP rezultatų komercinimo potencialą ir žinių bei technologijų perdavimą, skatinama kompetencijos centrų bei inovacijų ir technologijų perdavimo centrų veikla. Šiuo tikslu įgyvendinama Veiksmų programos 1 prioriteto „Mokslinių tyrimų, eksperimentinės plėtros ir inovacijų skatinimas“ 01.2.2-CPVA-K-703 priemonė „Kompetencijos centrų ir inovacijų ir technologijų perdavimo centrų veiklos skatinimas“, kuriai įgyvendinti 2017 m. buvo skelbiamas paraiškų pateikimo kvietimas. Kompetencijos centruose sutelkiant MTEP potencialą (tyrėjus, infrastruktūrą) eksperimentinėms veikloms vykdyti atveriamos galimybės pasiūlyti mokslu grindžiamas komercinį potencialą turinčias idėjas ir jas parengti tolesnėms investicijoms, taip pat formuojamų verslo sprendimų plėtrai. Taip stiprinamas MTEP rezultatų taikomojo pobūdžio aspektas. Po atlikto paraiškų vertinimo kompetencijos centrams 2018 m. I ketv. skiriama 6,3 mln. Eur pagal 2014–2020 metų

ES fondų investicijų veiksmų programos 1 prioriteto „Mokslinių tyrimų, eksperimentinės plėtros ir inovacijų skatinimas“ 01.2.2-CPVA-K-703 priemonę „Kompetencijos centrų ir inovacijų ir technologijų perdavimo centrų veiklos skatinimas“. Inovacijų ir technologijų perdavimo centrai veikia kaip vieno langelio sistemos prieiga, galinti identifikuoti verslo poreikius, tarpininkauti ir pasiūlyti geriausią tyrėjų komandą arba jau komercinimo potencialą turinčius MTEP grįstus rinkai aktualius sprendimus. 2017 m. pasirašytos finansavimo sutartys, kurių vertė 5,7 mln. Eur, su inovacijų ir technologijų perdavimo centrais, skirtais mokslo ir studijų institucijose sukuriamų žinių ir technologijų perdavimo suinteresuotiems verslo subjektams procesams valdyti.

125. Pagal Veiksmų programos 1 prioriteto „Mokslinių tyrimų, eksperimentinės plėtros ir inovacijų skatinimas“ priemonę 01.2.2-MITA-K-702 „MTEP rezultatų komercinimo ir tarptautiškumo skatinimas“, 2018 m. II ketv. planuojama skelbti kvietimą paramai mokslininkų ir kitų tyrėjų bei studentų, dirbančių arba studijuojančių mokslo ir studijų institucijose, idėjų komercinimui bei paramai besikuriančioms jaunoms inovacinėms įmonėms (atskirtosioms įmonėms) gauti. 2018 m. III ketv. bus skelbiamas kvietimas į rinką orientuotiems mokslo–verslo projektams įgyvendinti per tarpvalstybinį tinklą (EUREKA). Įgyvendinant šią dvejopą veiklą, skatinamas MTEP rezultatų komercinimas ir tarptautiškumas.

126. Vadovaujantis švietimo ir mokslo ministerijos strateginiu veiklos planu ir švietimo ir mokslo ministro 2017 m. gegužės 25 d. įsakymu Nr. V-414 „Dėl lėšų skyrimo“, įgyvendinama technologinės plėtros projektų finansavimo priemonė, skirta sudaryti palankesnes sąlygas šalies technologinei plėtrai, skatinti mokslinius tyrimus, nukreiptus į produktyvias inovacijas, kurių reikia viešojo ir privataus sektoriaus technologinėms problemoms spręsti, kartu įtvirtinant nuostatą, kad jos gali ir turi būti sprendžiamos remiantis aukšto lygio moksliniais tyrimais. Šia priemone siekiama padėti verslui įsitraukti į bendrus MTEP projektus, pradėti bendradarbiavimą su mokslu. Paskelbus 2017 m. kvietimą sulaukta 79 paraiškų iš mokslo ir studijų institucijų, o paraiškų partneriai – MVI.

TREČIASIS SKIRSNIS ŠVIETIMAS

4 lentelė. Ankstyvojo jaunų žmonių pasitraukimo iš švietimo sistemos mažinimas

2020 metų ES tikslas	2020 metų nacionalinis tikslas	2017 metų padėtis Lietuvoje
Užtikrinti, kad mokyklos nebaigiančių moksleivių dalis būtų ne didesnė nei 10 proc.	Užtikrinti, kad mokyklos nebaigiančių moksleivių dalis būtų ne didesnė nei 9 proc.	Mokyklos nebaigiančių moksleivių dalis yra 5,4 proc.

127. Anksti palikusią švietimo sistemą 18–24 metų asmenų dalis, palyginti su kitomis Europos valstybėmis, Lietuvoje yra nedidelė, 2017 metais siekė 5,4 proc. (2012 metais – 6,5 proc., ES vidurkis – 12,8 proc.). Kaip ir daugumoje ES šalių, švietimo sistemą dažniau palieka vyrai (2017 metais – 7 proc.) nei moterys (2017 metais – 3,8 proc.).

5 lentelė. Turinčių aukštąjį arba jam prilygintą išsilavinimą asmenų dalies išlaikymas

2020 metų ES tikslas	2020 metų nacionalinis tikslas	2017 metų padėtis Lietuvoje
Užtikrinti, kad ne mažiau kaip 40 proc. 30–34 metų asmenų turėtų aukštąjį išsilavinimą	Užtikrinti, kad ne mažiau kaip 48,7 proc. 30–34 metų asmenų turėtų aukštąjį išsilavinimą	Ne mažiau nei 58,2 proc. 30–34 metų asmenų turi aukštąjį išsilavinimą

128. Lietuva užima pirmą vietą tarp ES šalių pagal dalį 30–34 m. amžiaus gyventojų, įgijusių aukštąjį išsilavinimą. 2017 m. šis rodiklis siekė 58,2 proc. (ES vidurkis – 39 proc.) ir buvo 12,1 proc. punkto didesnis nei 2012 m. Pagal šį rodiklį matyti, kad didesnė dalis šios amžiaus grupės moterų nei vyrų yra įgijusios aukštąjį išsilavinimą (2016 m. duomenimis – 68,2 proc. moterų ir 47,9 proc. vyrų).

KETVIRTASIS SKIRSNIS ENERGETIKA IR KLIMATO KAITA

Atsinaujinančių energijos išteklių naudojimo didinimas

6 lentelė. Atsinaujinančių energijos išteklių dalis, palyginti su bendroju galutiniu suvartojamos energijos kiekiu

2020 metų ES tikslas	2020 metų nacionalinis tikslas	2016 metų padėtis Lietuvoje
Atsinaujinančių energijos išteklių dalį 2020 metais padidinti iki 20 proc. bendrai suvartojamos energijos	Atsinaujinančių energijos išteklių dalį 2020 metais padidinti iki 23 proc. bendrai suvartojamos energijos	Atsinaujinančių energijos išteklių dalis sudarė 25,58 proc. bendrai suvartojamos energijos

129. Siekiant mažinti priklausomybę nuo importuoto kuro, 2016 metais darniai plėtoti atsinaujinantys energijos ištekliai. Užsibrėžti atsinaujinančių energijos išteklių srities strateginiai

tiksiai leido sparčiai plėtoti vietinės elektros energijos gamybos pajėgumus ir atsinaujinančių išteklių energetiką Lietuvoje.

130. Veiksmų programoje veikloms, skirtoms energijos efektyvumui ir atsinaujinančių išteklių energijos naudojimui skatinti, 2017 metais numatoma skirti apie 37,5 mln. Eur ES struktūrinių fondų lėšų.

131. 2017 metais, atlikus 2011 m. gegužės 12 d. Lietuvos Respublikos atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymo Nr. XI-1375 ir 2000 m. liepos 20 d. Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymo Nr. VIII-1881 pakeitimus, supaprastintas leidimų išdavimo procesas gaminantiems vartotojams, kurių elektrinių įrengtoji galia iki 5 kW. Taip pat praplėstas gaminančiais vartotojais galinčių tapti technologijų sąrašas, įtraukiant vėjo ir biomasės technologijas, ir asmenų sąrašą, numatant galimybę įmonėms tapti gaminančiais vartotojais. Iki 100 MW padidinta gaminantiems vartotojams skirta bendra įrengtoji galia.

132. 2017 metais pakeisti Lietuvos Respublikos atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymo reikalavimai dėl Lietuvos išskirtinės ekonominės zonos Baltijos jūroje tyrimų ir veiksmų. Šie pakeitimai sudaro sąlygas ir galimybes įvertinti vėjo elektrinių plėtrą Lietuvos teritorinėje jūroje. Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2017 m. gruodžio 11 d. įsakymu Nr. 1-317 “Dėl Lietuvos Respublikos teritorinės jūros, Lietuvos Respublikos išskirtinės ekonominės zonos Baltijos jūroje tyrimų ir kitų veiksmų, reikalingų Lietuvos Respublikos teritorinės jūros ir (ar) Lietuvos Respublikos išskirtinės ekonominės zonos Baltijos jūroje dalims, kuriose tikslinga organizuoti konkursą (konkursus) atsinaujinančius energijos išteklius naudojančių elektrinių plėtrai ir eksploatacijai, ir šių elektrinių įrengtosioms galioms nustatyti, atlikimo ir jų rezultatų skelbimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ nurodoma, kad Lietuvos Respublikos energetikos ministerija, bendradarbiaudama su kitomis institucijomis, organizuos tyrimus, kuriais siekiama įvertinti elektrinių, naudojančių atsinaujinančius energijos išteklius plėtros galimybes, eksploataavimo kainą ir veiklos Baltijos jūroje efektyvumą.

Galutinės energijos vartojimo efektyvumo didinimas

7 lentelė. Galutinės energijos vartojimo efektyvumo didinimas

2020 metų ES tikslas	2020 metų nacionalinis tikslas	2016 metų padėtis Lietuvoje
Iki 2020 metų suvartoti 20 proc. mažiau galutinės energijos, negu suvartota 2009 metais	Iki 2020 metų suvartoti 17 proc. mažiau galutinės energijos, negu suvartota 2009 metais	Suvartota 2,3 proc. mažiau galutinės energijos negu 2010 metais (be transporto sektoriaus)

133. 2017 metais parengti ir sudaryti susitarimai su didžiausiomis valstybinėmis energetikos įmonėmis dėl energijos sutaupymo pas galutinius vartotojus. Pagal susitarimus įmonės įsipareigojo sutaupyti suminiu būdu skaičiuojant apie 1,9 TWh galutinės energijos. Taip

pat 2017 m. rugpjūčio 25 d. Lietuvos Respublikos energetikos ministro įsakymu Nr. 1-221 „Dėl energijos vartotojų švietimo ir konsultavimo susitarimų sudarymo tvarkos aprašo patvirtinimo“ patvirtintas Energijos vartotojų švietimo ir konsultavimo susitarimų sudarymo tvarkos aprašas. Vadovaujantis minėtu aprašu, sudaryti 48 susitarimai su energijos tiekėjais.

134. Pagal Daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) programą, patvirtintą Vyriausybės 2004 m. rugsėjo 23 d. nutarimu Nr. 1213 „Dėl Daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) programos patvirtinimo“ (toliau – Daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) programa), 2017 metais modernizuoti 403 daugiabučiai namai (80,6 proc. planuoto modernizuoti namų skaičiaus (500)). Gyventojų iniciatyva įgyvendintos 682 įvairios šilumos energijos sąnaudas daugiabučiuose namuose mažinančios priemonės. Iš viso pagal Daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) programą (nuo 2005 metų) modernizuoti 2757 daugiabučiai namai (apie 7,6 proc. visų daugiabučių namų), gyventojų iniciatyva įgyvendintos 13 107 įvairios šilumos energijos sąnaudas daugiabučiuose namuose mažinančios priemonės.

135. Skaičiuojamosios šilumos energijos sąnaudos daugiabučiuose namuose, pastatytuose pagal iki 1993 metų galiojusius statybos techninius normatyvus, nuo 2005 metų sumažintos apie 846 GWh per metus. Toks sumažėjimas, palyginti su 2005 metais (5 000 GWh), sudaro apie 16,9 proc. (numatyta 2020 metais pasiekti ne mažiau kaip 20 procentų).

136. 2018 metais planuojama modernizuoti ne mažiau kaip 500 daugiabučių namų, todėl skaičiuojamosios šilumos energijos sąnaudos turėtų sumažėti dar 100 GWh.

Šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio ribojimas

8 lentelė. Šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio ribojimas

2020 metų ES tikslas	2020 metų nacionalinis tikslas	2016 metų padėtis Lietuvoje
Iki 2020 metų 20 proc. sumažinti išmetamųjų šiltnamio efektą sukeliančių dujų (toliau – ŠESD) kiekį, palyginti su 1990 metų lygiu. ES prekybos apyvartiniais taršos leidimais sistemoje nedalyvaujančiuose sektoriuose šį kiekį sumažinti 10 proc., palyginti su 2005 metais	2013–2020 metais ES prekybos apyvartiniais taršos leidimais sistemoje nedalyvaujančiuose sektoriuose kasmet neviršyti Lietuvai nustatytų metinių išmetamųjų ŠESD kiekio kvotų (toliau – t CO ₂ ekv.) ir pasiekti, kad 2020 metais išmetamųjų ŠESD kiekis nepadidėtų daugiau kaip 15 proc., palyginti su 2005 metų lygiu, ir neviršytų 15,46 mln. t CO ₂ ekv.	ES prekybos apyvartiniais taršos leidimais sistemoje nedalyvaujančiuose sektoriuose kvota – 14,019 mln. t CO ₂ ekv., 2018 metų Nacionalinės išmetamųjų ŠESD kiekio apskaitos ataskaitos preliminariais duomenimis, faktinis išmetamųjų ŠESD kiekis – 13,780 mln. t CO ₂ ekv.

137. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos klimato kaitos valdymo finansinių priemonių įstatymo 10 straipsniu, 2017 metais apie 33,7 mln. Eur skirta naujiems energinio efektyvumo didinimo (31,6 mln. Eur), atsinaujinančių energijos išteklių diegimo (1,5 mln. Eur) ir vystomojo bendradarbiavimo, siekiant perduoti Lietuvoje pagamintas atsinaujinančių energijos išteklių technologijas trečiosioms šalims (0,6 mln. Eur), projektams finansuoti.

138. Klimato kaitos specialiosios programos, parengtos vadovaujantis Lietuvos Respublikos klimato kaitos valdymo finansinių instrumentų įstatymu, lėšomis 2018 metais toliau bus finansuojami projektai, kuriuos įgyvendinus kiekybiškai sumažės ŠESD. Energinio efektyvumo didinimo ir atsinaujinančių energijos išteklių diegimo projektams įgyvendinti 2018 metais numatoma skirti 32,5 mln. Eur.

V SKYRIUS TARPINSTITUCINIS BENDRADARBIAVIMAS

139. Rengiant ES Tarybos rekomendacijų Lietuvai 2017–2018 metams įgyvendinimo priemonių planą (toliau – Priemonių planas) ir NRD, toliau glaudžiai bendradarbiauta tiek su valstybinėmis institucijomis, tiek su socialiniais partneriais.

140. Priemonių planas pristatytas Seimo Socialinių reikalų ir darbo komitete, Europos reikalų komitete, Švietimo ir mokslo komitete ir Kultūros komitete. Vadovaujantis Vyriausybės 2011 m. rugpjūčio 17 d. nutarimu Nr. 967 „Dėl Nacionalinės reformų darbotvarkės įgyvendinimo koordinavimo Lietuvoje“, Priemonių planas pateiktas Vyriausybei.

141. EK paskelbta šalies ataskaita aptarta Seimo Europos reikalų komitete, Aplinkos apsaugos komitete, Socialinių reikalų ir darbo komitete, Valstybės valdymo ir savivaldybių komitete, Audito komitete, Biudžeto ir finansų komitete, Ekonomikos komitete, Švietimo ir mokslo komitete ir Sveikatos reikalų komitete.

142. NRD parengta bendradarbiaujant su tarpinstitucine darbo grupe, sudaryta iš ministerijų, Lietuvos banko ir Lietuvos statistikos departamento atstovų. NRD rengimą koordinavo ūkio ministras. NRD buvo pristatyta Seimo Europos reikalų komitete, dalyvaujant ir kitiems šakiniams Seimo komitetams.

143. NRD projektas 2018 m. kovo 19–23 d. buvo viešai skelbiamas Seimo kanceliarijos teisės aktų informacinėje sistemoje. Pastabas ir pasiūlymus jam teikė ekonominiai-socialiniai partneriai ir visa visuomenė.
